

SMJERNICE ZA SAMOUPRAVU

UČESTVOVANJE STANOVNIŠTVA
I UPRAVLJANJE PROSTOROM
U KANTONU SARAJEVO

SMJERNICE ZA SAMOUPRAVU

UČESTVOVANJE STANOVNIŠTVA I UPRAVLJANJE
PROSTOROM U KANTONU SARAJEVO

SADRŽAJ

Uvod	1
Učestvovanje u donošenju odluka i nivoi njihovog donošenja	
Učestvovanje, vlast i donošenje odluka	3
Neposredno učestvovanje građana u odlučivanju	4
Mjesna zajednica i lokalna moć da se učestvuje u donošenju odluka	
Lokalna samouprava i mjesne zajednice	9
Stvarnost mjesnih zajednica	10
Upravljanje prostorom, planiranje i učestvovanje u donošenju odluka u ovom polju	
Zakonske norme, učesnici i postupci planiranja prostora	13
Proces usvajanja prostornih planova u FBiH	15
Učestvovanje u odlučivanju u prostornom planiranju	16
Crtnice iz prakse i preporuke	
Saradnja i samouprava, Sarajevo	21
Zbor građana - Hastahana, Sarajevo	22
Hrasno brdo i Stup, Sarajevo	23
Građanska inicijativa za Borik, Banja Luka	24
Slučaj Savica ZA Park, Zagreb	26

PRILOZI

Načela prostornog planiranja

Tabela – Pregled zvanično prepoznatih mehanizama

neposrednog učestvovanja građana u odlučivanju u Kantonu Sarajevo

Pojmovi iz Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo

Napisala Alma Midžić

Uredili Alma Midžić, Boriša Mraović, Danijela Dugandžić

Lektorisao Faik Imamović

Dizajnirao Bojan Stojčić

Izdavač:

Udruženje za kulturu i umjetnost CRVENA, Sarajevo 2017

www.crvena.ba

Izrađeno u saradnji s Fondacijom Heinrich Boell.

Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji ne predstavljaju izričite stavove i mišljenja Fondacije.

SMJERNICE ZA SAMOUPRAVU

Od početka dvadeset prvog vijeka Sarajevo prolazi kroz period značajnoga urbanog razvoja. U ovom su periodu, u najširem smislu, temeljito promijenjeni uslovi i pokretači prostornog razvoja čija je logika, prije svega investicijsko-profitna, proizvela velike tržne centre, ali ne i velike parkove i nove zelene površine; mnogobrojne stambeno-poslovne objekte upitne svrhe, ali ne i potrebne sadržaje društvenog značaja poput vrtića, zelenih tržnica, igrališta, ambulanti, kulturnih i sportskih objekata ili inovacija poput urbanih vrtova. S druge strane desio se i značajan razvoj individualne stambene gradnje koja je obronke sarajevske kotline pretvorila u lokalne verzije južnoameričkih i afričkih neformalnih naselja. Nekoliko primjera može približiti karakter ovoga opšteg procesa.

Prostorni razvoj obilježen je u novije vrijeme „divljom“ gradnjom, kako onom bespravnom i neplanskom, tako i gradnjom objekata unutar zakonskih normi, ali bez poštivanja želja lokalne zajednice i na osnovu nabrzinu izmijenjenih planskih dokumenata. Odluka o legalizaciji građevina izgrađenih bez odobrenja za građenje i građevina privremenog karaktera u Kantonu Sarajevo iz 2006. godine omogućila je da više hiljada građana KS-a izvrši legalizaciju bespravno izgrađenih objekata uz plaćanje posebne takse. Prema podacima iz 2012. godine i procjeni Zavoda za izgradnju, na području KS-a ima više od 50.000 objekata koji čekaju na legalizaciju. Predstavnici općina Stari Grad i Novo Sarajevo su 2015. godine izrazili zabrinutost da bi ovakva politika naknadne legalizacije bespravnih objekata mogla biti podsticaj za novu bespravnu gradnju, jer bespravna

gradnja velikih objekata može biti i prilika za brzo bogaćenje. Tu nema mjesta ni za struku, ni za zakone niti za razvoj projekata za dobrobit cijele zajednice. Problem ove prakse ogleda se u dodatnome, neplaniranom opterećenju infrastrukture (vodne, saobraćajne, energetske, komunalne infrastrukture i hortikulture) koja se već nalazi u lošem stanju.

Drugi primjer koji jako dobro pokazuje kako neujednačen i iracionalan urbani razvoj može imati velike posljedice je zagađenje zraka. Iako se radi o starom problemu grada, prema nekim mišljenjima, spomenuti neregulirani razvoj i izgradnja visokih zgrada u kombinaciji s bespravno izgrađenim kućama na gradskim padinama koje za zagrijavanje koriste ugajl (ali i neekvalitetno i sirovo ogrjevno drvo) te ogroman broj automobila i neadekvatno riješen gradski prijevoz doprinose tome da Sarajevo, naročito zimi, zbog dodatnih klimatskih faktora ima izrazito zagađen zrak.¹ Drugi smatraju da je zagađenje u sarajevskoj kotlini u najvećoj mjeri rezultat sagorijevanja čvrstih goriva (i teških ulja) u industriji, u ložištima individualnoga i kolektivnog grijanja, kao i raznog otpada (gume, iskorištena motorna ulja itd.) i što Vlada KS-a nikad nije uspostavila efikasne mehanizme za njihovu kontrolu.² Često se susrećemo sa slučajevima u kojima lokalna vlast zanemaruje obaveze usaglašavanja stavova o određenom građevinskom projektu s građ-

---

¹ *Bespravna gradnja – rak rana za buduće Sarajevo*, intervju s Nashom Pozder, autor Dražen Huterer. Tekst je nastao u okviru projekta *Priče iz tranzicije*, a preuzet je iz *Tristotrojke*, studentskog časopisa o arhitekturi, dizajnu i umjetnosti, 2014.

² O kvalitetu zraka u gradovima Bosne i Hercegovine možete dobiti više informacija na sljedećem linku: <http://zrak.ekoakcija.org/>.

anima i popušta pritiscima investitora. U praksi to znači da često dobijemo zgrade većih gabarita nego što je prvobitno bilo planirano. Aktivnosti kontrole provođenja planova i monitoringa stanja u prostoru su nerazvijene i sigurno bi ih trebalo poboljšati. Iz navedenih primjera vidimo da se u osnovi današnjeg stanja Sarajeva u smislu prostornog razvoja i izazova održavanja infrastrukturnih sistema ali i uslova za život nalazi niz kompleksnih procesa unutar kojih prepoznamo značaj uključivanja i učestvovanja.

U nastavku teksta govorit ćemo o mehanizmima za uključivanje stanovništva u odlučivanje putem kojih se je, u kombinaciji s drugim neformalnim aktivnostima, moguće suprotstaviti opisanoj logici i u prostorni razvoj uvesti balans snaga koji omogućava lokalnoj zajednici da formira, zastupa i brani svoje interese. Osim zakonski definisanih mehanizama, lokalna zajednica ima na raspolaganju razne formalne i neformalne metode za informisanje javnosti i prikupljanje podrške protiv ili za projekte od kojih šira zajednica nema ili ima koristi. Postoje i specijalne institucije poput mjesne zajednice (MZ) – kojoj ćemo posvetiti i posebnu pažnju u drugom dijelu teksta – putem kojih lokalna zajednica može djelovati. U trećem dijelu pozabavit ćemo se detaljnije učestvovanjem u upravljanju prostorom i prostornim planiranjem. Na kraju ćemo predstaviti nekoliko slučajeva s naglaskom na praksu učestvovanja i praktične izazove s kojima se praktikanti često mogu susresti.

Lokalna zajednica, prostor i zajednička dobra

O prostoru treba da razmišljamo kao i o okolišu – kao o temeljnom resursu od kojeg zavise i sve buduće generacije, istovremeno svjesni da se vrlo teško proizvede, a lako i gotovo nepovratno troši. U temelju ove misli nalazi se ideja zajedničkog dobra – koja artikuliše veoma stari koncept: da bogatstva pripadaju svima nama i da resursi zajednice zahtijevaju aktivnu zaštitu i upravljanje kako bismo svi mogli imati koristi od njih. Jednom kada lokalni prostor shvatimo kao zajedničko dobro, postaje moguće oko ove ideje organizirati politički i praktični rad u lokalnoj zajednici.³

³ Više o konceptu zajedničkog dobra možete pročitati u društvenom listu *Zajednički grad* i drugim izdanjima kolektiva *Crvena*. Pišite na info@crvena.ba i rado ćemo vam poslati neka izdanja.

1. UČESTVOVANJE U DONOŠENJU ODLUKA I NIVOI DONOŠENJA ODLUKA

Učestvovanje, vlast i donošenje odluka

Učestvovanje se često shvata kao proces uključivanja u formalne procese i prostore odlučivanja o javnim pitanjima u okvirima definisanim zakonima i drugim aktima. Učestvovanje treba omogućiti stanovništvu jedne zemlje, regije, lokalne administrativne jedinice ili organizacije da u većoj ili manjoj mjeri utiče na sadržaj mjera i odluka čiji se efekti uvijek tiču više osoba. Učestvovanje možemo razumjeti i kao dimenziju javne, političke kulture te kulturnu praksu koja se ponavlja te tako reproducira praktikante i samu sebe. Uprkos važnom razvoju i produbljivanju mehanizama učešća, većina procesa još uvijek je u primarnoj nadležnosti vlasti do koje se dolazi reprezentativnim mehanizmima i za koju učešće uglavnom predstavlja narušavanje uobičajenoga političkog procesa. Većina demokratija funkcioniše upravo tako, kao relativno autonomni aparati moći kojima upravljaju manjinski interesi s ograničenim vezama s demokratskim interesom masa. Učestvovanje je bitno jer je dodatni izvor legitimiteta institucija, a pomaže prevazići manjkavost informacija ili nedostatke specifičnih znanja vlada, ministarstava ili agencija. U širem smislu učestvovanje decentralizira odlučivanje i pomjera težište na društvene procese na nižim nivoima tako što omogućava da svi, direktno ili indirektno, pogođeni određenom mjerom ili odlukom ispitaju, dovedu u pitanje, promijene ili odbace predloženu odluku. U najširem smislu, učestvovanje je praktično korištenje osnovnoga političkog prava da se učestvuje u raspravi o temeljnim društvenim, političkim i ekonomskim instituci-

jama i principima organizacije društvenih odnosa.⁴

Prije nego što detaljnije predstavimo mehanizme učešća, treba reći nešto o organima i nadležnostima lokalne samouprave kako bismo shvatili proces donošenja odluka. Lokalna samouprava se organizira i ostvaruje u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave, a izvršavaju je organi jedinice lokalne samouprave i građani, u skladu s ustavom, zakonom i statutom jedinice lokalne samouprave. Gradovi / općine su samostalni u odlučivanju o pitanjima iz vlastitih nadležnosti koje im ne mogu ograničiti ili uskratiti federalne ili kantonalne vlasti. **Organ odlučivanja** jedinice lokalne samouprave je **općinsko vijeće** u općini, a **gradsko vijeće** u gradu. Vijeće usvaja budžet, donosi odluke, propise, razmatra izvještaje, donosi razvojne, prostorne i urbanističke planove i programe te provedbene planove, uključujući zoniranje i dr. **Izvršni organ** jedinice lokalne samouprave je općinski **načelnik/ca**, odnosno **gradonačelnik/ca** u gradu. Između ostalog, u okviru svojih dužnosti načelnik/ca izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog budžeta, ekonomske planove, razvojne planove, investicione programe, prostorne i urbanističke planove i ostale planske i regulatorne dokumente koji se odnose na korištenje i upravljanje zemljištem, uključujući zoniranje i korištenje javnog zemljišta. U poslovnicima općinskih / gradskih vijeća navode se dužnosti **vijećnika**. Oni su **predstavnici** građana u vijeću te mogu postavljati pitanja, pokretati inicijative, učestvovati

⁴ Paragraf se bazira na: Boriša Mraović, *O gradu i participaciji - Izazovi demokratskog upravljanja i neki aspekti urbanog pitanja u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo, Udruženje za kulturu i umjetnost Crvena, 2015., str. 10-12.

u obavještanju građana i mjesne zajednice, na zborovima građana i drugim skupovima, o pitanjima o kojima se odlučuje u općinskom vijeću.

Neposredno učestvovanje građana u odlučivanju

Na nivou institucija BiH nema odgovarajućeg pravnog akta koji reguliše pitanja učešća građana u procesu donošenja odluka. U RS-u je 2010 godine usvojen Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi⁵ koji posebno razrađuje ova dva mehanizma. Na nivou FBiH ne postoji sličan zakon, nego su mehanizmi neposrednog učešća građana u odlučivanju, među kojima je i građanska inicijativa, definisani Zakonom o principima lokalne samouprave FBiH⁶, a detaljnije određeni kantonalnim zakonom o lokalnoj samoupravi i propisima lokalne samouprave.⁷

Pravna norma definiše niz mehanizama za neposredno učestvovanje, ali i ostavlja relativnu slobodu jedinicama samouprave da uvede nove i dizajniraju posebne mehanizme. Istovremeno, puno je nejasnoća i tek bi jasnije distinkcije i dodatne specifikacije učinile ove mehanizme efikasnim kanalima moći zajednice. Kada je u pitanju lokalna uprava u Sarajevu i Kantonu Sarajevo, opća norma učestvovanja data je u zakonu višeg reda, pomenutom **Zakonu o principima lokalne samouprave u FBiH**, dok su mehanizmi detaljnije obrađeni u **statutima općina i gradova, statutima mjesnih za-**

⁵ Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi (Službeni glasnik RS broj 42/10 i 46/10)

⁶ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 49/06 i 51/09)

⁷ Više informacija o građanskim inicijativama u BiH možete pročitati u publikaciji Centra za životnu sredinu, inicijative *Nas prostor*, naziva „Priručnik o građanskim inicijativama“. Ako želite primjerak pišite na info@nasprostor.org ili info@crvena.ba

jedinica kao i poslovnica vijeća općina i gradova te savjeta mjesnih zajednica. Slijedi opšti prikaz mehanizama.

Raznolikost pristupa

Koju ćete strategiju ili mehanizam za učešće u odlučivanju odabrati, zavisi od toga koji cilj želite postići. Možete se odlučiti za konstruktivnu saradnju s planerima i lokalnim vlastima, u nadi da će vaše sugestije biti uvažene. Možete djelovati i ofanzivno, s ciljem zaustavljanja ili promjene predloženog projekta; u ovom slučaju je važno uključiti što više sudionika u proces planiranja

Građani neposredno odlučuju o pitanjima iz nadležnosti organa jedinica lokalne samouprave putem referendumu, mjesnog zbora građana i drugih oblika neposrednog izjašnjavanja. Svoje prijedloge oni podnose putem građanske inicijative, udruženja građana, nevladinih organizacija, kao i korištenjem drugih mehanizama koji mogu biti utvrđeni statutom grada, općine ili mjesne zajednice. **Referendum** se može raspisati radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, prijedlogu opšteg akta ili drugih pitanja iz organa lokalne samouprave, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom. Odluka donesena na referendumu obavezna je za vijeće jedinice lokalne samouprave.

Organi jedinica lokalne samouprave dužni su omogućiti građanima i pravnim licima podnošenje **podnesaka i pritužbi** na njihov rad, kao i na rad njihovih institucija i tijela te na nepravilan odnos zapos-

lenih u tim tijelima kada im se obraćaju radi ostvarivanja svojih prava i interesa ili izvršavanja svojih građanskih dužnosti. Na podneske i pritužbe organi jedinica lokalne samouprave dužni su građanima i pravnim licima dati odgovor u roku od 30 dana od dana podnošenja prigovora ili podneska.

Građani imaju pravo podnositi inicijative (**građanska inicijativa**) za donošenje određenog akta ili rješavanje nekog pitanja. Vijeće je dužno raspravljati o inicijativi ako istu potpisom podrži određeni broj građana upisanih u birački spisak jedinice lokalne samouprave. Iako federalni zakon propisuje da broj upisanih u birački spisak potrebnih da bi inicijativa bila uspješna ne smije biti veći od 5%. Ova odredba nije jednako primijenjena u svim općinama na području Kantona Sarajevo. Upravo na primjeru građanskih inicijativa uvidamo neusklađenost pravnog okvira.

Jedinice lokalne samouprave	Birački spisak	%	Broj potpisa koje inicijativa mora skupiti
Stari Grad	37.910	≥ 100	≥ 100
Centar	61.007	2%	1.220
Novo Sarajevo	69.178	5%	3.458
Novi Grad	111.982	10%	11.198
Trnovo	2.566	3%	76
Ilijaš	20.597	10%	2.059
Vogošća	26.173	2%	523
Hadžići	22.139	10%	2.213
Grad Sarajevo	280.077	5%	14.003

Osnovni parametri za pokretanje građanske inicijative u jedinicama lokalne samouprave za Grad Sarajevo

Zbor građana je najčešće korišten mehanizam za direktno učešće građana u odlučivanju u mjesnima zajednicama. U pojedinim općinskim statutima prepoznati su kao formalni organi MZ, u drugima nisu. Ovaj mehanizam bi trebalo da služi za konsultacije i rasprave o određenim pitanjima te za podnošenje zahtjeva. Odluke se donose, uglavnom, većinom glasova prisutnih.

Javne rasprave su česta praksa i uglavnom se koriste kao dio savjetodavnog procesa i zbog činjenice da preporuke predložene ovim putem vlast uglavnom ne usvaja, prevladava utisak da je proces više formalan nego što je suštinski. Detaljne informacije o načinu organizovanja javne rasprave uglavnom možete naći u poslovnici općinskih vijeća. Obratite pažnju – kako se statuti razlikuju od općine do općine, a unutar njih nalazimo pojašnjenje određenih mehanizama, ponekad javne rasprave nisu navedene kao zaseban mehanizam nego se njihovo tumačenje nalazi unutar zbora građana ili drugih oblika neposrednog učešća / izjašnjavanja.

Drugi oblici neposrednog izjašnjavanja, zapravo, uglavnom definišu pravo građana da podnose podneske, pritužbe na rad općinskih organa, kao i na rad njihovih institucija i tijela te na nepravilan odnos zaposlenih u tim tijelima. Ovdje isto valja obratiti pažnju jer se često desi da su **podnesci, prigovori, žalbe i prijedlozi** posebno navedeni u statutu. Jedino Statut Općine Centar zasebno navodi slobodne oblike udruživanja, akciju građana, savjetovanje i konsultativne sastanke.

Slobodni oblici udruživanja zapravo govore o opredjeljenosti ove općine da afirmiše društvene inicijative i aktivnosti na polju razvoja civilnog društva te se obave-

Zakonske norme i informisanost

Zakonska norma funkcioniše na više nivoa. Zakon FBiH postavlja opći okvir na čijem temelju su kantoni preuzeli obavezu da donesu svoje zakone usklađene sa Zakonom FBiH. Kanton Sarajevo, više od 10 godina nakon donošenja Zakona FBiH, još nije usvojio svoj zakon o lokalnoj samoupravi. Dijelom i iz ovog razloga gotovo svaka općina različito definiše mehanizme i postavlja različite uslove efektivnosti mehanizama. Prije nego što se odlučite da nešto poduzmete, potrebno je odrediti na kojem nivou poduzimate akcije i onda se informisati o normama koje su u tom slučaju primjenjive. Također, obratite pažnju i na nadležnosti institucija jer ovo je još jedan prostor unutar kojega se manipuliše sa prijenosom odgovornosti.

zuje da će osigurati informacije i pristup administrativnim procedurama, pristup strukturama i općinskim uslugama te omogućiti prezentaciju prijedloga, primjedbi i sugestija općinskom načelniku/ci i vijeću.

Akcija građana podrazumijeva da svaki građanin, kao pojedinac, može dati značajan doprinos u osmišljavanju akcija i aktivnosti Općine Centar tako da prijedlog akcije dostavi općinskom načelniku/ci i Općinskom vijeću pismeno ili telefonski.

Savjetovanje treba da poboljša aktivno i efikasno učestvovanje građana u odlučivanju, transparentnost administrativnih poslova te promovise razne oblike savjetovanja putem mjesnog zbora građana, anketa javnog mnijenja, javnog informisanja i sl. **Konsultativni sastanci** služe za razne oblike savjetovanja s asocijacijama i udruženjima građana kako bi se dobilo i njihovo mišljenje prije donošenja određene odluke. Samo u Statutu Općine Novo Sarajevo nalazimo istraživanje javnog mnijenja kao izdvojeni mehanizam neposrednog učešća građana u odlučivanju. Vijeće i načelnik/ca mogu za pitanja iz svoje nadležnosti organizovati i provesti razne upitnike, ankete i slične oblike istraživanja javnog mnijenja. Općine Trnovo i Hadžići su ponudile i mogućnost organizovanja sati građana. Općinski načelnik/ca i predsjedavajući vijeća mogu odrediti jedan dan u mjesecu u kojem će dio radnog vremena posvetiti neposrednom susretu i razgovoru s građanima; posebnim aktom se određuju detaljnije odredbe o načinu i terminima susreta. U narednoj tabeli možete vidjeti pregled postojećih mehanizama.

	Kanton Sarajevo	Grad Sarajevo	Stari Grad	Centar	Novo Sarajevo	Novi Grad	Trnovo	Ilijaš	Vogošća	Hadžići
Mjesna zajednica	X		X	X	X	X	X	X	X	X
Referendum	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Mjesni zbor građana	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Građanska inicijativa	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Javna rasprava		X			X		X	X	X	X
Drugi oblici neposrednog izjašnjavanja		X			X		X			X
Podnesci/ prigovori/zalbe/ prijedlozi		X		X	X	X	X	X	X	X
Slobodni oblici udruživanja				X						
Akcija građana				X						
Savjetovanje				X						
Konsultativni sastanci				X						
Istraživanje javnog mnijenja					X					
Sati građana							X			X

Mehanizmi direktnog učešća građana u odlučivanju u Kantonu Sarajevo

X

X

x

X

x

X

2. MJESNA ZAJEDNICA I LOKALNA MOĆ DA SE UČESTVUJE U DONOŠENJU ODLUKA

Lokalna samouprava i mjesne zajednice

Mjesna zajednica (MZ) predstavlja najniži oblik neposrednog učestvovanja građana i građanki u odlučivanju o lokalnim poslovima i oblik lokalne samouprave koji im je najbliži. Mjesne zajednice ovdje imaju dugačku historiju. Razvijaju se iz narodnooslobodilačkih vijeća ili odbora iz 1940-ih godina (nakon Drugoga svjetskog rata preimenovanih u narodne odbore). Poslije 1952. godine dolazi do reorganizacije u mjesne odbore (neki u lokalne uprave ili komune). Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1963. zvanično uvodi mjesnu zajednicu, a Ustav iz 1974. utvrđuje MZ kao "obavezan oblik mjesne samouprave". Mjesne zajednice su definisane kao teritorijalno-upravne institucije s određenim političkim i socijalnim kapacitetima, prije svega kao institucije za participaciju i kolektivnu brigu o komunalnim ili stambenim pitanjima, brigu o infrastrukturi i slično. Kao oblik samouprave zadržavaju se sve do danas.

Najznačajniji savremeni dokument međunarodnog prava relevantan za lokalnu upravu je *Evropska povelja o lokalnoj i regionalnoj samoupravi*.⁸ Prema Povelji koju je Bosna i Hercegovina ratifikovala 2002. godine i koja je temelj domaćeg zakonodavstva vezanog za lokalni nivo vlasti i samouprave, zadatak nižih nivoa vlasti, naročito mjesnih zajednica, jeste da ohrabruju i omogućće smisljeno i efikasno

8 Savjetujemo da pogledate i *Evropsku povelju o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou* <http://www.djeca.rs.ba/uploaded/Evrop%20pov%20o%20ucescu%20ml%20u%20zivotu%20na%20op%20i%20reg%20nivou.pdf>

učešće članova i članica lokalne zajednice u odlučivanju o svim pitanjima koja se tiču njihovoga svakodnevnog života, ali i da osiguraju informisanost o efektima i vidljivost efekata učešća.⁹ Mjesna zajednica može obavljati širok spektar važnih uloga. Neki od zadataka MZ trebali bi biti: podsticanje učešća stanovništva u rješavanju društvenih i prostornih problema unutar zajednice i naselja; prostor gdje bi se trebale razvijati, razmijeniti i upotrijebiti individualne vještine; mjesto za koprodukciju politika i usluga koje prevazilaze lične potrebe; uspostavljanje kontakata između građana i lokalnih vlasti; organizovanje samopomoći porodicama s djecom, kućnim ljubimcima, starijim osobama, poput koordinacije zahtjeva građana, pružanja raznih usluga, iniciranja društvenih i političkih aktivnosti u lokalnoj zajednici, usmjeravanja učešća građana u odlučivanju itd.¹⁰ Preduslov za obavljanje ovih funkcija je razvoj kapaciteta MZ u pogledu tehničke opremljenosti, adekvatnih prostorija, znanja i stručnosti predstavnika mjesnih zajednica, finansijske nezavisnost i dr.¹¹

Osnovna pravna norma vezana za lokalnu samoupravu data je u Zakonu o principima lokalne samouprave u FBiH. Mjesnoj zajednici je data relativna sloboda jer je u članu 27. ovoga zakona definisana kao pravno lice, što znači da može potpisivati ugovore, biti vlasnik imovine i otvarati bankovne račune. Član 25. definiše zadatke MZ;

9 *Evropska povelja o lokalnoj samoupravi* http://www.sogfbih.ba/uploaded/pravni_okvir/međunarodni/Evropska%20povelja%20o%20lokalnoj%20samoupravi%20sa%20obja%20A1njenjem%20bos.pdf.

10 Mirna Jusić, *Mjesne zajednice u Bosni i Hercegovini: Izazovi i perspektive institucionalnog razvoja*, Sarajevo, Analitika – Centar za društvena istraživanja, 2014., str. 19.

11 Ibid, str. 53.

mjesne zajednice pokreću i učestvuju u javnoj raspravi u vezi s pripremom i donošenjem urbanističkih planova na području mjesne zajednice; daju mišljenja i učestvuju u izgradnji komunalnih objekata i objekata u opštoj upotrebi; zatim o inicijativama i aktivnostima za razvoj privrede i društvenih djelatnosti; brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokreću saradnju sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite; staraju se o razvoju kulture i sporta i stvaraju uslove za dostupnost ustanova i objekata kulture i sporta svim građanima, a pogotovo mladima; stvaraju uslove i poduzimaju mjere za očuvanje i zaštitu prirodnih i radom ostvarenih vrijednosti čovjekove sredine; odnosno, građani u mjesnoj zajednici putem organa mjesne zajednice odlučuju o poslovima značajnim za život i rad na području određene mjesne zajednice. Neke MZ u BiH su iskoristile mogućnosti i angažman u lokalnoj zajednici ispoljile u vidu raznih praksi: MZ formirala odbor za lokalni vodovod (Derventa); MZ vrlo aktivna u namicanju sredstava i implementaciji projekata iz oblasti turizma (Posušje); MZ osnovala fudbalski klub (Prijedor); MZ učestvovala u projektu biorazgradivog otpada (Drvar); MZ osnovala javnu kuhinju (Travnik); poljoprivredna proizvodnja se ujedinila s aktivnostima MZ (Bužim).

Stvarnost mjesnih zajednica

Podaci pokazuju da veliki broj građana uopšte nije u kontaktu sa svojom mjesnom zajednicom.¹² Najčešći povod za odlazak u MZ je prisustvovanje događajima koji se

¹² Izvor navedenih podataka je publikacija *Mjesne zajednice u BiH – Šta kažu građani i građanke?* Rađena za projekat *Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH*; Istraživanje uradio IPSOS Public Affairs, 2017.

organizuju ili održavaju u njenim prostorijama. Značajan broj stanovnika uopšte ne učestvuju u aktivnostima i konsultacijama o pojedinim pitanjima. Građani komuniciraju s MZ tek kada se pojave problemi u vezi s putevima, uličnom rasvjetom i vodosnabdijevanjem, kada im treba neka informacija ili zbog administrativnih potreba. Okvirno, pola prijavljenih slučajeva nije riješeno. Što se tiče usluga, inicijativa ili projekta čije se iniciranje očekuje od MZ, postoji velika generacijska razlika u prioritetima. Tako su osobe u dobi od 50 do 65 godina zainteresovane za putnu infrastrukturu, mlade interesuje organizovanje kulturnih i sportskih događaja i obrazovanje, dok osobe srednje starosne dobi, od 35 do 50 godina, interesuju projekti vezani za zapošljavanje. Zanimanje za treninge u vezi s raznim temama koje organizuje MZ je umjereno. Osobe u dobi od 18 do 35 godina su veoma zainteresovane za treninge na temu hobija (umjetnost, zanati, časovi joge i slično). Organizovanje rada u okviru tema za koje je iskazan interes može privući veći broj građana da se zainteresuju za rad MZ. Također, putem tih aktivnosti moguće je graditi povjerenje s ciljem što većeg učešća građana u radu MZ. Nažalost, čest stav o MZ je da zastupaju samo manju grupu građana u zajednici. Što se tiče rodne perspektive, žene su uglavnom nezadovoljne načinom na koji ih njihova mjesna zajednica uključuje u život zajednice i odgovara na specifične potrebe koje imaju.¹³

¹³ Napominjemo da su gradonačelnici Sarajeva i Istočnog Sarajeva još 2011. godine potpisali *Evropsku povelju o rodnoj ravnopravnosti* na lokalnom nivou, koja podrazumijeva ravnopravnost bez obzira na rod, spol ili dob. Više informacija možete naći: <http://www.crvvena.ba/publications/europska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou/>

Važno je napomenuti da su MZ, iako načelno samostalni samoupravni subjekti, u višestruko podređenom položaju u odnosu na općine i njihovu administraciju. Mjesne zajednice uglavnom nisu u stanju da samostalno obavljaju određene zadatke zbog tog što nemaju resurse, kako finansijske, tako ni ljudske, a čest problem su i neadekvatne prostorije. One NISU finansijski nezavisne i na raspolaganju imaju vrlo skromna sredstva za operativne troškove. Često sredstva za projekte moraju da traže i sakupljaju iz nekoliko izvora, od građana, privatnog sektora, ministarstava, donatora i sl.¹⁴ Na taj način se ne može održati kontinuitet s implementacijom projekta koji u konačnici poboljšavaju životne uslove jednog naselja ili komšiluka. Iako većina MZ ima svoje prostorije, one su često neadekvatne – nisu opremljene ili ih dijele s drugim udruženjima, a ponekad su unutar tih prostorija kafici ili teretane, što u potpunosti remeti dinamiku rada. Adekvatan prostor je izuzetno važan jer je on osnovni preduslov za dobru interakciju s građanima, organizovanje sastanaka i zborova građana.¹⁵

Zadatak predstavnika MZ je prije svega da djeluju u ime stanovnika toga mjesnog područja. Ipak, one mogu da artikuliraju potrebe građana i adresiraju ih lokalnim vlastima samo ako su određeni preduslovi zadovoljeni. Susjedstvo ili kvart je društveni prostor unutar kojeg se mogu razvijati i mobilizirati građanske vještine koje proizlaze iz sposobnosti da se djeluje za ciljeve

14 Mirna Jusić, Mjesne zajednice u Bosni i Hercegovini: Izazovi i perspektive institucionalnog razvoja, (Sarajevo: Analtika – Centar za društvena istraživanja, 2014.); str. 50.

15 Ibid, str. 52.

koji prevazilaze samo lične potrebe.¹⁶ Da bi osigurala ovu funkciju, mjesna zajednica može i mora biti i mjesto za političko obrazovanje građana, jer jedino tako se može izbjeći politikantstvo. Da bi mogle potaknuti građansko učešće, potrebni su im razni vidovi podrške, od obuka do alata, jer u zavisnosti od kapaciteta, u vidu uposlenih, resursa, sofisticiranosti rada zavisi uticaj, sposobnost mobilizacije i izgradnje kapaciteta.¹⁷ Također, od navedenoga zavisi aktivno i sustavno uključenje građana u procese donošenja odluka. Mjesne zajednice

16 Ibid, str. 11.

17 Ibid, str. 17.

Odnosi predstavljanja i djelovanje u MZ

Tražite sastanak s gradonačelnikom/com kako biste iskazali svoje stavove, sumnje ili pak da ponudite svoje viđenje rješenja određene problematike. Vijećnici su također predstavnici građana i tu su radi nas. Uvijek je dobro ako imate pouzdane osobe među njima; mogu vam pomoći tako što će direktno na vijeću, koje je organ odlučivanja, postaviti pitanje ili pokrenuti inicijativu; također imaju mnogo lakši pristup važnim informacijama i mogu doći do njih pravovremeno. Iskristite ih!

mogu odigrati ključnu ulogu u poticanju građana da koriste dostupne mehanizme direktnog učešća u odlučivanju. Članovi/ce savjeta i predsjednik/ca MZ moraju vezu sa zajednicom graditi aktivnim radom na rješavanju problema te zajednice. Na osnovu efekta rada lakše će se moći i okupiti zajednicu oko određenih pitanja. U suprotnom će se stanovnici osjećati otuđenim od MZ i smatrat će da njihov angažman nema smisla unutar takve organizacije.

Mjesne zajednice su zbog svoga eksplicitno političkog karaktera očigledne mete za djelovanje političkih stranaka, što često onemogućava slobodniju artikulaciju lokalnog interesa. Rad mnogih MZ opstruiraju ili direktno kontrolišu političke stranke, što se ogleda u djelovanju pojedinih članova savjeta tih zajednica koji će interes lokalne zajednice podrediti interesu stranke. Političke partije imaju znatno veće resurse na raspolaganju za mobilizaciju glasača na izborima nego nezavisni kandidati/kinje koji nisu stranački opredijeljeni i zbog toga im je lakše organizovano djelovati u MZ i doći do pozicija u savjetu.

Inicijativa mjesnih zajednica

Društvena pitanja s kojima se MZ često suočavaju nisu problem samo jedne MZ, već se tiču općine ili grada, a mogu se odnositi na opšte uslove života i rada. U ovim slučajevima moguće je udruživanje mjesnih zajednica, kako onih susjednih, tako i onih koje imaju slične probleme s ciljem dijeljenja iskustava i resursa. Mjesne zajednice bi trebalo da redovno obavještavaju građane o tome šta su uradile i šta planiraju uraditi. Nije dovoljno razgovarati samo na savjetima MZ, valja osmisliti način distribucije materijala (info list dijeliti po kućama, stubištima, poštanskim sandučićima i sl., koristiti društvene mreže, slanje *mailova*, plakatiranje i dr.). Tako gradite povjerenje i podršku za planirane aktivnosti. Također, možete zajednicu angažovati oko manjih projekata te tako podstaći još veće učešće.

3. UPRAVLJANJE PROSTOROM, PLANIRANJE I UČESTVOVANJE U DONOŠENJU ODLUKA

Zakonske norme, učesnici i postupci planiranja prostora

Normativni okvir upravljanja prostorom čine strateški dokumenti prostornog razvoja,¹⁸ zakoni i posebna vrsta zakonskih dokumenata – planova. Glavna zakonska norma u FBiH koja uređuje planiranje korištenja zemljišta, razvoj, usvajanje i provođenje dokumenata planiranja i definiše odgovorne organe je **Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta FBiH**¹⁹. Norma istog reda je i **Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu doku-**

menata prostornog uređenja²⁰ kojom se utvrđuje postupak pripreme, izrade i sadržaj dokumenata prostornog uređenja na svim nivoima prostornog planiranja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Planiranjem se, u zakonskom smislu, smatra plansko upravljanje, korištenje zemljišta i zaštita prostora kao posebno vrijednoga i ograničenog dobra. Entiteti, kantoni i općine imaju svoje prostorne planove i strategije urbanističkog razvoja. Viši nivoi prostornih planova (federalni) postavljaju smjernice za planove nižeg reda (Kanton Sarajevo). **Federalni prostorni plan** se usvaja na period od 20 godina. Na osnovu toga plana **prostorni**

PLANSKI DOKUMENTI	DETALJNI PLANSKI DOKUMENTI
Definišu osnovna načela planskog uređenja prostora, zaštitu, korištenje i namjenu prostora. Donose se na period od 20 godina.	Regulišu korištenje zemljišta , izgradnju i uređenje prostora. Rade se za period od najmanje 5 godina.
Prostorni plan Kantona	Zoning plan
Prostorni plan područja posebnih obilježja Kantona	Regulacioni plan
Urbanistički plan	Urbanistički RAZVOJNI projekat

Napomena: Za detaljno objašnjenje pogledajte prilog s pojmovima iz Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo.

Sistematizacija planskih dokumenata

18 Ističemo da strategija prostornog uređenja i planiranja na državnom nivou ne postoji. Entiteti međusobno ne komuniciraju vezano za proces prostornog planiranja tako da sve planove i zahvate rade bez koordinacije.

19 Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10)

20 Na osnovi člana 8. stav 2. Zakona o prostornom uređenju ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/02), na prijedlog Federalnog ministarstva prostornog uređenja i okoliša, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je donijela Uredbu o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja

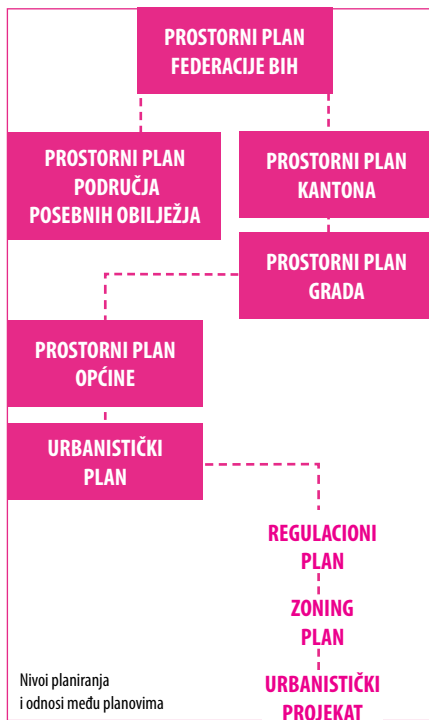

plan Kantona Sarajevo postavlja osnovna pravila, ciljeve prostornog planiranja u urbanim i ruralnim regijama, način korištenja zemljišta, mjere zaštite životne sredine i građevinsku upotrebu zgrada. Na osnovu kantonalnoga prostornog plana pripremaju se **općinski prostorni planovi**. Na osnovu kantonalnog i općinskih prostornih planova usvaja se **urbanistički plan** koji definiše korištenje zemljišta, mjere zaštite životne sredine, zone zaštite itd. u definisanoj urbanoj cjelini. Detaljno korištenje zemljišta i uslovi građenja su definisani **regulacionim planom**.

Ove godine (2017.) usvojen je i novi **Zakon o prostornom uređenju Kantona Sarajevo**²¹, koji propisuje principe planskog uređenja kao i mnoga druga pitanja značajna za prostorno uređenje i građenje na području ovog kantona. Zakonom je predviđeno i donošenje četverogodišnjeg **Programa mjera i aktivnosti za unapređenje stanja u prostoru**. Ovaj dokument može poslužiti da bismo uvidjeli koje su to planirane aktivnosti i politike koje Skupština KS-a planira provoditi. On sadrži procjenu potrebe izrade novih, ali i izmjene i dopune postojećih planskih dokumenata, potrebu pribavljanja podataka i stručnih podloga za njihovu izradu, druge mjere i aktivnosti kao i izvore finansiranja uređenja te rokove uređenja za planiranu namjenu. Nosilac pripreme detaljnoga planskog dokumenta je dužan pravovremeno obavijestiti javnim oglasom vlasnike nekretnina i druge za-

konite korisnike prostora te ih pozvati da obave uvid u nacrt detaljnog plana i da se uključe u javnu raspravu učestvujući na javnim skupovima ili dostavljanjem pisanih primjedbi, sugestija i prijedloga nosiocu pripreme.

Općine usvajaju **odluke o prostornom uređenju** koje moraju biti usklađene sa zakonima višeg nivoa (prethodno spomenuti zakon). Kako četiri sarajevske općine ulaze u sastav Grada Sarajeva kao administrativne jedinice, za njih nisu predviđeni pros-

21 Zakon o prostornom uređenju Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo broj 24/17)

torni planovi općina, već se na njih odnose strategije razvoja, a oslanjaju se na prostorni plan Grada Sarajeva.

Proces usvajanja prostornih planova u FBiH

Proces izmjena i dopuna dokumentacije pProces izmjena i dopuna dokumentacije prostornog planiranja je suštinski isti kao i za usvajanje novih planova. Amandmane na strateški prostorni plan mogu uložiti samo javni organi, dok amandmane na dokumentaciju prostornog planiranja nižeg nivoa mogu pokrenuti investitori ili javnost. U slučaju da nadležni parlament usvoji uložene amandmane, pokretači inicijative plaćaju troškove izmjena.

- Nosilac pripreme dokumenta prostornog uređenja imenuje se odlukom o pristupanju izradi ili izmjeni dokumenta prostornog uređenja, u skladu s odredbama *Zakona o prostornom uređenju*.
- Organ (nadležno entitetsko ili kantonalno ministarstvo ili općina) putem tendera unajmljuje izvođača (javnu ili privatnu licenciranu instituciju da izrađuje dokumentaciju prostornog planiranja) koji priprema nacrt prostornog plana.
- Nacrt ocjenjuje ekspertna institucija povezana s vladom tokom ekspertnog savjetovanja na kome izvođač, uz dodatne komentare ekspertne institucije, sakuplja i komentare unajmljenog organa i ekspertnog komiteta (ili vijeća)

Informisanje

Tokom procesa prostornog planiranja sva dokumentacija je dostupna na zahtjev, ponekad i na oglasnim pločama. Savjetujemo da posjetite i web stranice nadležnih organa, često planove i druge dokumente možete naći u pdf. formatu i besplatno ih preuzeti. Preporučujemo da dobro pratite sve medije kako ne biste propustili informaciju o javnoj raspravi i uvidu. Ne zaboravite da imate pravo i da se direktno obratite i uvijek možete poslati zvanični upit na protokol nadležnih organa tražeći informaciju o tome u kojoj fazi se nalazi nacrt planskog dokumenta ili drugog predmeta.

zaduženog da nadgleda proces.

- Kada su komentari implementirani, nacrt je spreman za odobrenje ekspertnog komiteta.
- **Poslije odobrenja nacrt se prosljeđuje javnosti na uvid, uglavnom na period između 30 i 60 dana.**
- Nakon toga perioda izvođač uzima komentare u obzir i priprema finalni nacrt koji postaje prijedlog prostornog plana koji usvaja parlament, kantonalna ili općinska skupština.

Nosioci pripreme planskih dokumenata su Vlada Kantona, gradonačelnik Grada Sarajeva, općinski načelnici te oni pokreću i izradu planskih dokumenata. Nakon donošenja odluke o pristupanju izradi ili izmjeni planskih dokumenata nosilac pripreme dužan je objaviti poziv zainteresovanim stranama, koje su vlasnici nekretnina u obuhvatu planskog dokumenta, da dostave svoje prijedloge i sugestije za

određena planska rješenja na zemljištu. Zainteresovane strane imaju rok od 30 dana po objavi javnog poziva da dostave potrebnu dokumentaciju. **Nosilac izrade planskih dokumenata je Zavod za planiranje razvoja KS-a** koji ima mogućnost da angažuje i pravno lice registrovano za takav vid djelatnosti. Nacrt planskog dokumenta sadrži grafički i tekstualni dio, a za potrebe rasprave na javnim skupovima i sjednicama **Skupštine Kantona, odnosno Gradskoga i općinskog vijeća**, posebno se izrađuje skraćeni nacrt s najvažnijim grafičkim i tekstualnim prilogima, koji su dovoljno detaljni i informativni. Skupština Kantona, odnosno Gradsko ili općinsko vijeće razmatra i ut-

vrđuje nacrt planskog dokumenta i stavlja ga **na javni uvid i javnu raspravu** pod uslovima i u trajanju utvrđenom u **Odluci o pristupanju izradi planskog dokumenta**.

Učestvovanje u odlučivanju u prostornom planiranju

Pogledajmo kako se može učestvovati u procesu donošenja planskih dokumenata. Član 37. *Zakona o prostornom uređenju KS-a* daje osnovne smjernice za organizovanje javnog uvida i javne rasprave i definiše obaveze upravnih organa i izvršne vlasti. Organizacija javnog uvida i rasprava te preteča tehnička pitanja su obaveza i

<p>BOŠNA I HERCEGOVINA Republika BiH / Hercegovina KANTON SARAJEVO GRAD SARAJEVO GRADONAČELNIŠTVO</p> <p> Grad Sarajevo City of Sarajevo</p> <p>BOŠNIA AND HERZEGOVINA Republic of Bosnia and Herzegovina CANTON OF SARAJEVO CITY OF SARAJEVO MAYOR</p> <p>ODLUKA O PRISTUPANJU IZRADI IZMJENA I DOPUNA REGULACIONOG PLANA "KVADRANT C1 – MARIJIN DVOR" (Nacrt)</p> <p>Nosilac pripreme Plana Gradonačelnik Grada Sarajeva</p> <p>Nosilac izrade Plana Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajeva</p> <p>Obradivač Služba za urbano planiranje i stambene poslove</p> <p>Sarajevo, mart 2017.godine</p> <p>Adresa: Hercegovina Kneza Brankovića 3, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina Tel: +387 33 254 548, +387 33 442 360, Fax: +387 33 254 541 e-mail: grad@grad-sarajevo.ba, www.grad-sarajevo.ba</p> <p> EYOF 2019 Sarajevo & Rasci Sarajevo</p>	<p>5</p> <p>16. Ispisnica Plana</p> <table border="0"> <tr> <td>Priprema:</td> <td>Zavod</td> <td>(juni 2013.)</td> </tr> </table> <p>POTREBNA SREDSTVA I IZVIRNI SREDSTVA ZA PRIPREMU I IZRADU PLANA</p> <p>Sredstva za izradu Plana obezbjeđuje se Općina Novo Sarajevo putem Izdajnog Investitora u iznosu od 12.000,00 KM.</p> <p>PROGRAM UKLJUČIVANJA JAVNOSTI U FAZAMA PRIPREME I IZRADI PLANA</p> <p>Programom uključivanja javnosti primjenjuju se definisane načine uključivanja javnosti (organizovanje tribina, okrugli stolovi, javni naprave, ankete i drugih oblika uključivanja javnosti) u svim fazama pripreme i izrade Plana.</p> <p>1. Prvi kontakt sa javnošću</p> <p>Organizuje: Nosilac pripreme (maji 2017.) Općina Novo Sarajevo</p> <p>Temu: Informisanje građana putem elektronika i posredni medija, obilazi po domaćinstva i obilazi u prostorija izradu Plana, da upozna aktivnosti na stvaranje potrebne stajališta građana, posredni medija, anketa na terenu, te opći da građani te organizuje u cilju na kvalitetnijem postupku izradu Plana.</p> <p>2. Drugi kontakt sa javnošću – Javna tribina</p> <p>Organizuje: Općina Novo Sarajevo (septembar 2017.) Izdati: Izbite; upoznavanje građana sa Osnovnim karteografskim Planom</p> <p>Učesnici: Ministarstvo prostorne uređenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo saobraćaja KS, Grad Sarajevo, Općina Novo Sarajevo, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajeva, Kantonalni Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prostornog naslijeđa Sarajeva, Zavod za izradbu Kantona Sarajeva, komunalna i javna komunalna preduzeća, vlasnici i korisnici zemljišta, investitori i drugi zainteresovani subjekti, iop: obilazi svaki mjesec.</p> <p>3. Treći kontakt sa javnošću – Javni uvid i javna rasprava</p> <p>Organizuje: Nosilac pripreme u saradnji sa Općinom Novo Sarajevo i Zastupnikom, u trajanju od 30 dana (oktobar 2017./januar 2018.)</p> <p>Temu: Ispisnica u Nacrtu Plana</p> <p>Učesnici: Ministarstvo prostorne uređenja, gradnja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo saobraćaja KS, Grad Sarajevo, Općina Novo Sarajevo, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajeva, Kantonalni zavod za</p>	Priprema:	Zavod	(juni 2013.)
Priprema:	Zavod	(juni 2013.)		

Primjer Odluke o pristupanju izradi izmjena i dopuna RP sa programom uključivanja javnosti

Smisleno i efektivno učestvovanje

Javne konsultacije bi trebalo da budu sveobuhvatne i usmjerene na opštu javnost s ciljem da se dobije što više mišljenja, ideja i prijedloga te da se ustanove potrebe različitih društvenih skupina. Prvo treba osmisliti informativnu kampanju koja će na jednostavan i sažet način predstaviti planirane izmjene planske dokumentacije. Nakon toga slijedi organizovanje javnih tribina, zborova građana, uz korištenje sličnih mehanizma, na kojima učestvuju i stručnjaci kako bi dali što bolje pojašnjenje planiranog projekta. Sve ove aktivnosti treba da posluže za prikupljanje informacija koje će poslužiti za dodatne korekcije prijedloga planskog dokumenta kako bi u najvećoj mjeri mogao odgovoriti na potrebe svih korisnika. Tek na kraju predstavnici vlasti treba da se uključe i na osnovu svih prikupljenih informacija donesu odluku.

odgovornost nosioca pripreme. O mjestu, vremenu i načinu izlaganja nacrtu planskog dokumenta na javni uvid javnost treba

biti obaviještena oglasom koji se objavljuje u sredstvima javnog informisanja najmanje tri puta, s tim da se prva obavijest objavljuje osam dana prije početka javnog uvida, a druge dvije dva dana uzastopno neposredno pred početak javnog uvida. Javni uvid za planske dokumente iz nadležnosti Kantona ne može trajati kraće od 60 niti duže od 90 dana. Javni uvid za planske dokumente iz nadležnosti Grada i općine može trajati za detaljne planske dokumente do 30 dana. **Izlaganje mora biti u prostorijama u mjesnim zajednicama**, uz prisustvo stručnih lica koja mogu dati određena pojašnjenja, a prvenstveno je namijenjeno vlasnicima zemljišta i zakonitim korisnicima prostora u području obuhvaćenom planom, dok se skraćeni nacrt službeno dostavlja ostalim zainteresovanim stranama kao sudionicama planiranja. Planski dokument u elektronskoj formi mora biti postavljen i na *web* stranici nosioca pripreme. Pri izlaganju planskog dokumenta mora se voditi računa da je fizički pristupačan te da je prisutno stručno lice koje može dati dodatna pojašnjenja. Za izlaganje se koriste prostorije općine koja je nosilac pripreme planskog dokumenta; mogu poslužiti i prostorije u kojima se održavaju sjednice Skupštine KS-a, Gradskoga ili općinskog vijeća ili mjesnih zajednica. **Obavezno je organizovanje javnih skupova s raspravom o nacrtu detaljnog plana u svakoj MZ (ili dijelu MZ) koja je obuhvaćena planom.**

I spomenuta *Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja*, koja utvrđuje postupak pripreme, izrade i sadržaj dokumenata prostornog uređenja na svim nivoima prostornog plan-

iranja u FBiH, posljedično djeluje na učestvovanje u odlučivanju. Članom 7. propisuje da je **u svim fazama pripreme i izrade dokumenata prostornog uređenja**, na svim nivoima prostornog planiranja u Federaciji, obavezno **osigurati sudjelovanje javnosti**. Nosilac pripreme (i/ili savjet plana) obavezni su izraditi **program uključivanja javnosti** u proces pripreme i izrade za sve dokumente prostornog uređenja. **Programom uključivanja javnosti** precizno se definiraju načini uključivanja javnosti (organiziranje tribina, okruglih stolova, javnih rasprava i drugih oblika uključivanja javnosti) u svim fazama pripreme i izrade dokumenta prostornog uređenja.

Nosilac izrade mora pripremiti skraćenu verziju tekstualnoga i grafičkog dijela dokumenta prostornog uređenja koji treba biti razumljiv svim korisnicima prostora. Član 14. navodi da se izrada prostornog plana bilo kog područja mora temeljiti na zajedničkim interesima i ciljevima utvrđenim prostornim planom šireg područja, politikama racionalnog korištenja prostora i zaštite okoliša; načelima održivog razvoja te strateškim razvojnim dokumentima (kako državnim, entitetskim, kantonalnim, tako i međunarodnim – smjernice *Evropske perspektive prostornog razvoja* – ESDP; *Vodeći principi za održivi prostorni razvoj evropskog kontinenta*; potpisane i ratificirane konvencije, povelje i dr.). Cilj koji se želi postići je balansirani socijalno-ekonomski razvoj.

Prema članu 35. kantonalnog zakona nosilac izrade planskih dokumenata je Zavod za planiranje razvoja KS-a, ali tu ulogu može preuzeti i privatno lice registrovano za taj vid djelatnost. Inicijativa se

upućuje nadležnom ministarstvu, odnosno nadležnoj gradskoj ili općinskoj službi. Važno je obratiti pažnju na članove 39. i 40. spomenutog zakona Kantona Sarajevo jer oni definišu **postupak** donošenja **izmjena i dopuna planskih dokumenata** i ko ih može pokrenuti. Zakon ostavlja mogućnost za **skraćeni postupak**, ali ako se

Biti uključen na vrijeme

Za proces zaštite i planiranja prostora posebno je važno pravovremeno uključivanje javnosti u postupak izrade planova kako bi se osiguralo da predloženi planovi odgovaraju željama i potrebama društva. Javnost također mora biti dobro informisana i imati pristup svim bitnim informacijama. Vaše aktivnosti mogu biti usmjerene ka informisanju javnosti naročito ako niste zadovoljni kako je određen projekat predstavljen.

predviđenom izmjenom i dopunom bitno ne mijenja **osnovna koncepcija planskog dokumenta**. Izmjena i dopuna detaljnog planskog dokumenta donosi se najkasnije u roku od 90 dana. Nosilac pripreme planskog dokumenta podnosi prijedlog izmjene i dopune planskog dokumenta Skupštini Kantona, odnosno Gradskom ili općinskom vijeću. Inicijativa se upućuje Ministarstvu, odnosno nadležnoj gradskoj ili općinskoj službi.

Proceduru izmjena i dopuna mogu pokrenuti:

- a) Skupština Kantona ili Gradsko, odnosno općinsko vijeće,
- b) Vlada Kantona ili gradonačelnik, odnosno općinski načelnik,
- c) organi uprave i službe za upravu jedinica lokalne samouprave,
- d) upravne organizacije, javna preduzeća i javne ustanove,
- e) privredne i strukovne komore,
- f) **savjeti mjesnih zajednica**,
- g) vlasnici zemljišta i građevina na njemu,
- h) potencijalni investitori u razvojne projekte,
- i) nevladine organizacije i udruženja građana.

Ova odredba ostavlja mogućnost da savjet MZ te udruženje građana pokrenu izmjene i dopune planskog dokumenta; međutim, treba imati na umu da to košta. U praktičnom smislu oni zapravo i nemaju mogućnost da koriste ovu odredbu jer izrada potrebne dokumentacije zahtijeva značajna finansijska sredstva. Razlog za pokretanjem inicijative također ne može biti argument da niste učestvovali u procesu planiranja kada se donosio planski dokument.

Novim kantonalnim *Zakonom o prostornom planiranju*, prema članu 35., predviđeno je otvaranje **centra** za pružanje usluga iz oblasti prostornog uređenja i građenja. Centar bi trebalo da služi za informisanje i pribavljanje saglasnosti, uvjerenja i drugih akata. Centar pruža potrebnu pravnu pomoć, daje odgovarajuća objašnjenja i upute investitoru te dostavlja sve raspoložive

informacije i podatke u vezi s namjerom zahvata ili izmjene u prostoru. Rok za dostavljanje informacija i podataka je sedam dana od dana podnošenja zahtjeva. Iz Zakona nije jasno da li je taj centar namijenjen samo poslovnim licima ili ga mogu koristiti sve zainteresovane strane. Što se tiče kontrole izvođenja radova, poslove **inspekcijskog nadzora** u oblasti urbanizma i građenja uređuje član 145., a obavljaju ih i poduzimaju kantonalni urbanističko-građevinski inspektor, gradski urbanističko-građevinski inspektor, općinski urbanističko - građevinski inspektor.

Važno je spomenuti i *Evropsku povelju o ljudskim pravima u gradovima*²² u kojoj možete pronaći dodatna obrazloženja za zagovaranje²³ u smislu formulisanja šireg okvira argumentacije o vašim pravima i načelima na kojima se vaša borba zasniva. Član 1. govori o Pravu na Grad i navodi da je grad kolektivni prostor koji pripada svim građanima, koji imaju pravo u njemu pronaći potrebne uvjete za ispunjavanje vlastitih težnji s političkoga, društvenog i prostornog aspekta, preuzimajući istovremeno obaveze za solidarnošću. Općinske vlasti će svim sredstvima njima na raspolaganju olakšati poštivanje dostojanstva i

22 Izvor: http://www.sogfbih.ba/uploaded/pravni_okvir/medjunarodni/Evropska%20povelja%20o%20ljudskim%20pravima%20u%20gradovima.pdf.

23 Prof. dr. sc. Zdenko Klepić, *Javno zagovaranje i lobiranje*: javno zagovaranje je društveni proces čija je svrha postizanje društvenih promjena. Ono počinje od male grupe ljudi koji dijele zabrinutost oko određenog problema i spremni su posvetiti vrijeme, svoju stručnost i raspoložive resurse da bi došli do željene promjene. Sastoji se od niza aktivnosti koje se poduzimaju s ciljem mijenjanja politike, prakse i stavova. Ove promjene se mogu odnositi na zakonodavstvo, državnu strategiju ili nešto drugo.

kvaliteta života svih građana. Povelja govori o gradu kao resursu za novi politički i društveni prostor. Također obrazlaže koja su građanska i politička prava lokalnog stanovništva, šta je to obaveza solidarnosti, šta znače ekonomska, socijalna, kulturna i okolišna prava u zajednici te o pravima vezanim za lokalnu administrativnu demokratiju.

Povelja također određuje i obavezu učestvovanja građana u kreiranju planova, što daje veći legitimitet planiranim projektima i nipošto ne umanjuje ulogu stručnjaka. **Građani moraju biti ravnopravni partneri u planiranju.** Tako se omogućava protok informacija ali i dotok ideja i drugačijih pogleda na životni prostor. Najčešće se u procesu prostornog planiranja susrećemo s problemom nedovoljnoga, namjernoga ili nenamjernoga, uključenja javnosti i lokalne zajednice. U slučaju ako je učešće javnosti tokom procesa usvajanja amandmana ili samog prostornog plana ometano (uključujući odbijanje davanja na uvid dokumentacije prostornog planiranja), možete se žaliti administrativnom sudu za propust ili nedjelovanje organa prema Zakonu o administrativnim raspravama BiH. Presuda suda u administrativnim raspravama je konačna, obavezujuća i na nju nije moguća žalba. Da bi se preokrenula potencijalno nepovoljna odluka administrativnog suda, može se tražiti ispitivanje odluke kod Vrhovnog suda, koji može opozvati ili izmijeniti odluku administrativnog suda protiv koje je zahtjev podnesen. Ako Vrhovni sud opozove odluku administrativnog suda, slučaj se vraća na administrativni sud na ponovno odlučivanje.²⁴

---

24 Šárka Havránková, Pristup informacijama i učešće javnosti u donošenju odluka o životnoj sredini u Bosni i Hercegovini, Arnika (Češka Republika) / Centar za životnu sredinu (Bosna i Hercegovina) 2016; Izvor: http://eko.ba/publikacije/download/46_e2000eda6b879161c43295ab6b83e3f9

4. CRTICE IZ PRAKSE UPOTREBE MEHANIZAMA ZA UČESTVOVANJE U ODLUČIVANJU

Prethodno pomenuta istraživanja o mjesnim zajednicama u BiH navode na zaključak da građani nisu dovoljno informisani o mehanizmima direktnog učešća u odlučivanju, a čak i kada jesu, praktičnih iskustava im obično nedostaje, što za posljedicu može imati neuspješno vođenje i usmjeravanje procesa učestvovanja. U nastavku, na nekoliko skorih primjera iz prakse, opisujemo praktičnu primjenu mehanizama, izazove koje stvarna primjena nosi, ali i mogućnosti koje kreativna upotreba mehanizama otvara. Na kraju ističemo niz bitnih napomena u vidu preporuka, na koje treba obratiti pažnju kada vodimo ili učestvujemo u procesu odlučivanja.

Saradnja i samouprava, Sarajevo

Mjesna zajednica Marijin Dvor-Crni Vrh nalazi se u samom centru Sarajeva. Zbog toga njezino je područje veoma interesantno za razne građevinske projekte. Početkom 2016. godine, Gradsko vijeće Grada Sarajeva donosi odluku o pristupanju izradi Izmjena i dopuna Regulacionog plana Marijin Dvor-Kvadrant B sa namjerom da regulišu pitanja izgradnje na dijelu Marijin dvora neposredno uz rijeku Miljacku. Građani ovog naselja su izrazili zabrinutost jer su prethodne izmjene i dopune RP išle samo u korist investitora dok su njihovi interesi zanemareni. Najviše se pribojavaju izgradnje visokih nebodera i tržnih centara, kojima je ovo naselje prezasićeno. Visoka gradnja bi u potpunosti odstupila od postojećih planskih parametara koji ograničavaju visinu gradnje te u skladu sa ostatkom naselja predviđaju objekte male spratnosti i blokovske organizacije. U priču se uključuje društveno-politička organizacija *Jedan grad, jedna borba* koja objavljuje informativni bilten pod nazivom *Čiji je Marijin Dvor?*

Glavilo društveno-političke organizacije Jedan grad, jedna borba. | Br. 7. 06.3.2017.

JEDAN GRAD, JEDNA BORBA

Prisje ko zna, smije i umije; izlazi kad treba i mora; štampa se u kućnoj radionici.

ČIJI JE MARIJIN-DVOR?

VLASTI SPREMAJU ZADNJI ČIN OTIMANJA MARIJIN-DVORA OD STANOVNIKA I STANOVNICA SARAJEVA!

- ? Koliko tržnih centara već ima ovaj grad, a mi imamo sve manje novca i za pijacu?
- ? Koliko još treba pustih poslovnih objekata po kvadratnom metru čvrste kotline da se utoli glad građevinskih tajkuna?
- ? Grad je mjesto života i rada ljudi - ili samo skupa građevinska lokacija kojom upravljaju "građevinski investitori"?
- ? Postaje li Sarajevo grad hotela i poslovnih objekata?
- ? Gradi li se po zakonima urbanizma, tako da se u naseljima kvalitetnije živi, ili pare kroje urbanizam?

HOĆEMO LI IM DOPUSTITI KO ZNA KOJI PO REDU STAMBENO-POSLOVNI OBJEKAT?

Bilten društveno-političke organizacije Jedan grad, jedna borba

Bilten privlači pažnju predstavnika mjesne zajednice koji pozivaju članove organizacije da prisustvuju savjetu MZ. Ishod ovog sastanka je formiranje radnog tima kojeg čine predstavnici spomenute neformalne grupe, predstavnici MZ te zainteresovani građani s tog mjesnog područja. Proces usvajanja izmjena plana još nije završen, a novoformirani tim se aktivno bavi i drugim pitanjima vezanim za prostorno uređenje naselja Marijin Dvor.

Preporuka

Mjesne zajednice u većini slučajeva imaju veoma ograničene kapacitete i resurse. Zbog toga je uvijek korisna strategija uvezivanja s neformalnim grupama i organizacijama koje se bave temama relevantnim za rad MZ i koje imaju potrebna specijalistička znanja koja često nedostaju unutar MZ. Također, MZ se mogu uvezivati s drugim mjesnim zajednicama koje imaju slične probleme ili pak organizovati blok mjesnih zajednica okupljenih oko, naprimjer, problematike isključenja lokalne zajednice iz donošenja odluka u procesu izmjena i dopuna planske dokumentacije. Udruženi će te lakše izvršiti pritisak na vlast, mobilizovati stanovništvo i privući pažnju javnosti.

Zbor građana - Hastahana, Sarajevo

Osamnaestog jula 2017. godine je u prostorijama Mjesne zajednice Marijin Dvor-Crni Vrh održan zbor građana s dvije tačke dnevnog reda: *Razmatranje inicijative građana mjesne zajednice o promjeni naziva 'Park Hastahana'* i *Razmatranje inicijative građana mjesne zajednice o realizaciji projekta 'Marijindvorsko dvorište'*. Zboru je, u sali MZ koja može primiti oko 50 osoba, prisustvovao značajno veći broj građana što je već na samom početku onemogućilo neometan rad i diskusiju. Nije izvršen popis prisutnih pa nije bilo moguće utvrditi da li su u diskusiji i glasanju učestvovali građani i građanke iz ove MZ koji jedini, po zakonu, čine Zbor građana MZ. Nisu jasno navedena pravila rada zbora i procedure glasanja što je dovelo do nasumičnog uključivanja govornika, nepoštovanja vremena izlaganja te je cijelo zasjedanje obilježila žučna, nemod-

erirana rasprava. Ovu situaciju su iskoristili „uljezi“ koji su, u skladu s vlastitom političkom agendom, kao najglasniji učesnici preuzeli vođenje skupa i onemogućili da se izrazi stvarni stav i zajednički interes stanovništva MZ Marijin Dvor-Crni Vrh.

Preporuka

Praktično izvođenje zbora građana može biti vrlo zahtjevno, a dinamika učestvovanja građana na zboru zavisiće od više faktora. Teme vezane za promjenu prostorno-planske dokumentacije često privlače osobe čiji se interes razlikuje od onoga što lokalna zajednica želi, dok tema poput saradnje na nekom malom projektu s nevladinim organizacijama uglavnom neće izazvati značajniju reakciju. Posjećenost zborovima će varirati u zavisnosti od aktualnosti teme i zainteresovanosti zajednice. Iz navedenog primjera vidimo da je **potrebno detaljno razraditi pitanje organizaciju zbora**. Kako biste priječili ili ograničili učešće osoba koje ne pripadaju vašem mjesnom području, potrebno je **napraviti spisak** osoba koje su upisane u birački spisak na tome području. Na ulazu mora biti postavljen stol za kojim će biti minimalno dvije osobe, po potrebi i više, koje mogu **pomagati građanima prilikom identifikacije** i onemogućiti nepravilnosti. Samo osobe koje **potvrde svoj identitet ličnom kartom mogu glasati!** Također, ovu listu možete proširiti kako bi vam građani mogli ostaviti kontakt informacije koje ćete pohraniti u bazu podataka, što će vam olakšati posao prilikom organiziranja drugih aktivnosti. **Učešće gostiju** se može **regulisati** tako da se unaprijed predvidi broj mjesta za njih i traži **potvrda prisustva** jedan dan prije održavanja zbora. Izuzetno je važno

da se na samom početku utvrde **osnovna pravila rada zbora**. Predsjedavajući/a je dužan/a voditi računa da se pravila poštuju sve vrijeme trajanja zbora, poput: da svi koji uzmu riječ obavezno se moraju predstaviti; da ograniči izlaganje na najviše dvije minute; da pazi na vrijeme i potiče osobe koje se nisu uključivale da sudjeluju; da pazi na red i ako ga neko narušava da ga sankcionira (oduzme pravo izlaganja, po potrebi i udalji osobu koja pravi probleme). Veoma je važno da organizatori zbora **dobro poznaju procedure**, odnosno statut općine, MZ i poslovnik o radu kako se ne bi desilo da zbor bude neregularan zbog proceduralnih propusta. Prije organizovanja ovog skupa najbolje bi bilo održati nekoliko sastanaka s osobama koje će biti uključene u organizaciju i **napraviti scenario** kako bismo unaprijed spriječili moguće propuste. Scenario treba da sadrži jasno definisane uloge, zadatke, odgovorne osobe, rokove te pokušaj da se predvide potencijalni problemi kako biste unaprijed bili spremni za njih. **Dobra promocija** događaja je ključna. Građani se često žale kako sporadično obavještanje putem plakata nije dovoljno. Bilo bi dobro slati lične pozive da bi odziv stanovništva s vašeg mjesnog područja bio bolji.

Hrasno Brdo i Stup, Sarajevo

Značajan dio tekućeg projekta izgradnje tzv. *Južne longitudinalne* kroz Sarajevo čini projekat kružnog toka u naselju Hrasno. Na ovom se mjestu spajaju lokalni putevi koji dio naselja poznat kao Hrasno Brdo, povezuju sa *longitudinalom*. Originalni projekat nije planirao direktni priključak na kružni tok ceste koja se spušta s brda već je predvidio priključak na longitudinalu nešto

dalje od samog kružnog toka što znači da bi stanovnici ovog naselja, u slučaju realizacije originalnog plana, bili prinuđeni dugo kružiti kako bi izašli iz naselja (oko 2 kilometra). Ovakav plan izazvao je buran protest mještana. Odlučni da spriječi planirani razvoj događaja, građani najprije u martu, a potom i u aprilu ove (2017.) godine organizuju proteste prilikom kojih izvode i blokade saobraćajnice. Na aprilskoj blokadi raskrsnice (kod pekare AS) okupio se veliki broj mještana, njih oko dvjesto. Na ovaj potez su se odlučili nakon što nije ispunjen njihov zahtjev da im se obrati načelnik općine Novo Sarajevo, Nedžad Koldžo. Protest je obilježila i nervoza građana koji su se zatekli u svojim autima, a u jednom momentu jedan nestrpljivi vozač se čak pokušao probiti kroz masu, pa je intervenisala i policija. Nakon izvršenog pritiska radovi su prekinuti i brzo je pokrenuta procedura izmjene izvedbenog projekta kako bi se izašlo u susret građanima. Vlada je prihvatila produženje rokova i eventualno izdvajanje dodatnih finansijskih sredstava za izmjenu glavnog projekta.

Odlukom Općinskog vijeća Ilidža iz 30. januara 2014. godine pristupilo se izradi Regulacionog plana *Stup Nukleus*. Ovim RP je planirana izgradnja još dvije *Tibre*, tj. dodatno proširenje naselja već poznatog po problemima poput premale udaljenosti između objekata, nedovoljno svjetlosti, loše prateće infrastrukture kao što su priključci za kanalizaciju, parking prostor i sl. Mještani MZ Stup 2 s pravom zabrinuti za narušavanje životnih uslova u svom naselju kreću u višegodišnju borbu protiv najavljenih izmjena RP. Ogorčenje vremenom raste jer Općina Ilidža ne želi

da uvaži brojne primjedbe građana. Zbog ovakvog razvoja događaja u augustu ove godine (2017.) stanovnici na zboru građana najavljuju da će obustaviti saobraćaj na kružnom toku na Ilidži i pokušati prisustvovati sjednici Općinskog vijeća u što većem broju ako odluka o usvajanju RP ne bude povučena. Iako je odluka o blokadi donesena jednoglasno do nje nije ni došlo jer su predstavnici Općinskog vijeća sazvali kolegij koji je odlučio da na dnevnom redu sjednice općinskog Vijeća ne bude RP. Iako je jedna bitka dobijena, građani i dalje nastavljaju borbu jer su ovim potezom uspjeli tek odgoditi donošenje odluke.

Preporuka

Kada smatrate da nije uvažena volja građana pri izradi nekog projekta ili promjene planske dokumentacije, ili ukoliko je situacija hitna, sasvim je legitimno koristiti i gore spomenute metode. Primjeri pokazuju da blokada može biti vrlo efikasna, čak i onda kada ostane samo „prijetnja“. Blokada saobraćaja je izrazito osjetljiva metoda i na umu valja imati nekoliko stvari. Bitno je pažljivo odabrati **vrijeme blokade** i biti siguran da postoji dovoljan broj ljudi koji blokadu zaista mogu izvesti. Također, dobro je imati **redare koji će pratiti razvoj situacije i održavati red**. Ukoliko akcija podrazumijeva blokiranje saobraćaja, svakako treba uzeti u obzir da **policija može poduzeti određene mjere zbog ometanja saobraćaja**. Blokada puta često će direktno pogoditi osobe u prolazu, nepovezane sa slučajem što također može izazvati dodatne probleme.

Građanska inicijativa za Borik, Banja Luka

Borik je gradsko naselje i mjesna zajednica u Banjoj Luci. Građanska inicijativa za Borik²⁵ (GI) pokrenuta je s ciljem prikupljanja potpisa građana za podršku grupi građana Borika da sačuvaju javnu zelenu površinu na kojoj se nalazi dječije igralište. Inicijativa je nastala kao reakcija na zanemarivanje primjedbi građana ovog naselja koje su dostavili u toku javnog uvida i javne rasprave o Nacrtu

25 Preporučujemo vam da kontaktirate inicijativu Naš prostor, sigurno će rado sa vama podijeliti svoja iskustva i znanja: info@nasprostor.org ili nasprostorbl@gmail.com. Posjetite i web stranicu: <http://nasprostor.org/>

izmjene dijela Regulacionog plana. Ovim nacrtom je planirano da se umjesto dječijeg igrališta i javne zelene površine uz Bulevar vojvode Živojina Mišića gradi pravoslavni hram s pratećim objektom na više od 1 000 m². Iako su u medijima pokušali predstaviti da je ovo inicijativa protiv Pravoslavne crkve, okupljeni su glasno poručili da je ovo isključivo inicijativa za očuvanje dječijeg igrališta i javne zelene površine, bez obzira na to o kojoj građevini se radi.

Inicijativa je zvanično pokrenuta 13. 10. 2015. godine ali početak borbe za igralište počinje već javnim uvidom u Nacrt izmjene dijela RP Borik (uvid je počeo 21. 7. 2015. godine i trajao je mjesec dana). U toku javnog uvida Centar za životnu sredinu je 20. juna, putem Inicijative *Naš prostor*, u

prostorijama MZ Borik organizovao **javnu prezentaciju predviđenih izmjena regulacionog plana** s ciljem da građanima Borika pojasne planirane izmjene, nakon što predstavnici službene institucije Odjeljenja za prostorno uređenje odbijaju da je organizuju. Nakon toga, 17. septembra uslijedila je javna rasprava u Vijećnici Kulturnog centra Banski dvor. Svjesni važnosti rasprave ispred inicijative je formulisan zahtjev **da se rasprava održi poslije 16 časova** kako bi što više ljudi bilo u mogućnosti da učestvuje. Rezultat je bio puna Vijećnica. Ovo je bila prva građanska inicijativa koja je organizovana u skladu sa Zakonom o referendumu i građanskoj inicijativi RS-a, a obračala se nekoj od institucija Grada Banje Luke. Jedna od njezinih prvih zvaničnih aktivnosti bilo je prikupljanje potpisa podrške građana. U toku sedam dana, koliko je zakonom maksimalno predviđeno, prikupljeno je ukupno 5 110 potpisa građana Borika i onih iz drugih dijelova grada. Nakon prikupljanja potpisa, inicijativa se 24. 11. 2015. godine našla na dnevnom redu Skupštine Grada i tada nije dobila većinsku podršku. Prvi korak poslije odbijanja na Skupštini je bila žalba Ombudsmanu za djecu RS-a, a zatim je uslijedila i žalba Vrhovnom sudu RS-a, koja predstavlja jedinu pravnu mogućnost propitivanja odluke Skupštine. Sljedeća sjednica na kojoj se ponovo odlučivalo o GI za Borik održana je 31. 5. 2016. godine i tada joj je svih 18 prisutnih odbornika dalo jednoglasnu podršku.

Preporuka

Vrlo je važno organizovati se na vrijeme, kvalitetno i što je moguće šire distribuirati informacije. Javne rasprave, skupove, tribine i slične događaje važno

je organizovati u odgovarajuće vrijeme kako bi većina zainteresovanih bila u mogućnosti da prisustvuje. Javna rasprava planirana naprimjer u 13h po automatizmu eliminiira sve one koji su zaposleni u prvoj smjeni. Treba naglasiti da **ništa ne sprječava samoorganizovano građanstvo da bilo koju metodu primjeni nezavisno** od organa čija je to inače nadležnost. Osim putem mehanizama za učestvovanje, po pravilu je neophodno poduzeti akcije i na drugom planu. **Javna pažnja, podrška i pritisak** koji se ovako proizvodi često su presudni. Također, ne smije se isključiti potreba **pravne akcije** (tužbi, prijava, žalbi itd.) iako će ona biti primjenjiva u ograničenom broju slučajeva.

Slučaj Savica ZA Park, Zagreb

Savica ZA Park je inicijativa pokrenuta za očuvanje jedinog parka u naselju Savica u Zagrebu. Evo kako su formulirali svoju misiju: „Želimo sačuvati park ovakvim kakav je sada, jer to je oaza našeg naselja, mjesto uvijek puno i djece i odraslih. Pokušavamo se izboriti da se za crkvu pronađe neka alternativna lokacija jer nije u pitanju gradnja CRKVE, već gradnja BILO ČEGA u parku.“²⁶ Naime, Uprkos protivljenju građana i struke u parku je planirano betoniranje zelene površine; rušenje čak 25 stabala; izgradnja crkve sa zvonikom visine 45 m, stambenog objekta za župnika, vikara, domaćicu i goste, dvije dvorane, garaže, parkirališta i dr. pratećih sadržaja. Park bi se stavio u funkciju crkve, a svi stanovnici kvarta bi ostale bez svoje „oaze“. Inicijativa s udruženjima Pravo na

²⁶ Detaljnije informacije o Inicijativi "Čuvamo naš park" dostupne su na <http://www.cuvamonaspark.com/> i FB stranici: <https://www.facebook.com/savicazapark/>

grad i Zelena akcija 2016. godine pokreće brojne aktivnosti (sastanci, radionice, dežurstva, čitanje RP i sl.) kako bi privukli pažnju medija i stanovnika cijelog grada jer smatraju da njihov problem nije samo kvartovski (mjesni/lokalni) nego i gradski. Proces još uvijek nije doveden do kraja i u toku je razmatranje primjedbi na proces izmjena Urbanističkog plana. Do tada, kako kažu „svi zajedno motre i čuvaju park“.

Preporuka

Iz zagrebačkog slučaja najjasnije vidimo da je potrebno kombinirati različite metode i da, uz malo kreativnog pristupa efekti mogu biti zaista značajni. Prvo što uvijek možete učiniti je **Službeno podnošenje primjedbi nadležnom organu**: sastavite dokument na kojem ostavite prazan dio za upisivanje imena i prezimena, datuma i potpisa te zamolite svoje sugrađane da primjedbu lično ili putem pošte pošalju nadležnima te da zamole svoje poznanike da urade isto. Izuzetno je važno da pošaljete što više primjedbi. **U prostorijama MZ organizujte sastanak s komšijama** na temu određenog projekta ili izmjena i dopuna RP. Napravite kratko izlaganje o predviđenim promjenama ili projektu. Također, na ovom događaju možete uputiti komšije na koji način mogu i sami dati primjedbe na prijedlog izmjena i dopuna RP. Sve informacije važne za vaše naselje možete objavljivati u društvenim medijima i kanalima koje koristite za komunikaciju te koristite kampanju kako biste informisali sugrađane i o drugim problemima – tako gradite i povjerenje zajednice. **Organizujte zajedničko čitanje regulacionog plana**; zamolite nekog poznanika,

prijatelja, prijateljicu, arhitektu, arhitekticu ili drugog stručnjaka da vam pročita i objasni šta određene izmjene i dopune znače. Građani često vide planove kao skup crtica i tačkica i teško se snalaze u stručnoj terminologiji. **Piknik u parku, koncert u parku ili izlet** mogu itekako biti korisne aktivnosti. Korištenjem javnih površina šaljete poruku da nisu zanemarene, da vam trebaju i da ste spremni da ih branite i čuvate. **Obavezno ponesite transparente.** Kakav park želimo – **radionica u parku** može biti zanimljiva aktivnost kojom na konkretan način pokazujete kako bi trebalo pristupati uređenju javnog prostora. Osnovni korak u cijelom procesu je **uključivanje neposrednih korisnika** u javnu raspravu kako bi se iskristalizirale njihove konkretne potrebe i time dobile direktne smjernice za buduće oblikovanje i uređenje parka. Pri tome je izuzetno važno da u takvim radionicama (raspravama) sudjeluju i stručnjaci koji svojim znanjem i iskustvom mogu različite ideje i mišljenja građana pretočiti u praktična rješenja. Naravno, radionice i tribine treba organizovati u više termina kako bi što više građana imalo mogućnost da sudjeluje. Radionicu možete organizovati na neku drugu temu i u prostorijama MZ. **Dežurstvo i protest;** ako ne uspijete zaustaviti procedure na vrijeme, morate računati da će ponekad biti potrebno stati ispred bagera i kamiona. Zajedno sa svojim komšijama i drugim ljudima koji vas podržavaju organizujte dežurstvo. Na protestu možete izraziti svoje nezadovoljstvo i poslati jasnu poruku kako ne želite devastaciju parka, javne površine ili kako predloženi projekat nije poželjan u vašem naselju. Na sve aktivnosti **zovite predstavnike medija!**

PRILOZI

NAČELA PROSTORNOG PLANIRANJA

- zaštita prostora u skladu s principima održivog razvoja;
- integralno planiranja koje objedinjuje sve značajne faktore razvoja uz sagledavanje dinamike potreba i promjena u prostoru i uz rješavanje sukoba interesa u prostoru usaglašavanjem funkcionalnih, estetskih, energetske, ekonomskih i drugih kriterija u planiranju, projektovanju i građenju objekata;
- usaglašavanje prirodnih vrijednosti s ljudskim djelovanjem (upotrebom obnovljivih izvora energije, građenjem energetske efikasne objekata, adekvatnim upravljanjem otpadom, pravilnim izborom lokacije i uključivanjem bioklimatskih faktora, uvažavanjem klimatskih promjena, zaštitom od zemljotresa i drugih prirodnih katastrofa, tehničkih havarija i drugo);
- zaštita okoliša;
- zaštita prirodnih vrijednosti;
- zaštita kulturno-historijskog naslijeđa;
- usaglašavanje zakonitosti proisteklih iz prethodnih faza razvoja analizom stanja izgrađenog prostora;
- uvažavanje potreba djece i lica s umanjnim tjelesnim sposobnostima;
- usaglašavanje interesa korisnika prostora i prioriteta djelovanja od interesa za Kanton, Grad i općine;
- usaglašavanje dokumenata prostornog uređenja Kantona s dokumentima prostornog uređenja višeg reda;
- ravnomjeran privredni, društveni i kulturni razvoj Kantona uz poštivanje i razvijanje regionalnih prostornih specifičnosti;
- usaglašavanje privatnog i javnog interesa;
- usaglašavanje prostornog uređenja općina međusobno i s prostornim uređenjem Kantona;
- usaglašavanja prostornog uređenja Kantona s prostornim uređenjem susjednih kantona FBiH kao i s prostornim uređenjem Republike Srpske, odnosno njenih dijelova koji graniče s Kantom;
- javnosti i slobodnog pristupa podacima i dokumentima značajnim za prostorno planiranje i uređenje u skladu sa zakonom i posebnim propisima;
- uspostavljanje jedinstvenog sistema informacija o prostoru Kantona u svrhu planiranja, korištenja i zaštite prostora Kantona.

TABELA – PREGLED ZVANIČNO PREPOZNATIH MEHANIZAMA NEPOSREDNOG UČESTVOVANJA GRAĐANA U ODLUČIVANJU U KANTONU SARAJEVO

	Kanton Sarajevo	Grad Sarajevo	Općina Stari Grad	Općina Centar	Općina Novo Sarajevo
Mjesna zajednica	Član 36.		Član 41.	Član 32.	Član 74.
Referendum	Članovi 13. i 14.	Članovi 60.–63.	Članovi 14.–17.	Članovi 54. – 55.	Članovi 107.–111.
Mjesni zbor građana	Član 15.	Član 64.	Član 13. Član 47. Član 48. Član 52.	Član 47. Član 48. Član 56.	Članovi 112.–116.
Građanska inicijativa	Član 16.	Članovi 65.– 66.	Članovi 18. –19.	Član 57.	Članovi 117.–118.
Javna rasprava		Član 67.			Član 122.
Drugi oblici neposrednog izjašnjavanja građana		Član 68.			Članovi 123.–124.
Podnesci/prigovori/ pritužbe/ žalbe/prijedlozi		Član 69.		Član 61.	Član 119. Član 121.
Slobodni oblici udruživanja				Član 58.	
Akcija građana				Član 59.	
Savjetovanje				Član 62.	
Konsultativni sastanci				Član 63.	
Istraživanje javnog mnijenja					Član 125.
Sati građana					

Općina Novi Grad	Iliđža	Trnovo	Ilijaš	Vogošća	Hadžići
Član 60.	Član 55.	Član 57.	Član 75.	Član 91.	Član 57.
Članovi 52.–56.	Članovi 48.–51.	Članovi 89.–93.	Članovi 25.–30.	Članovi 25.–29.	Članovi 89.–93.
Član 57. Član 67. Član 71.	Član 52. Član 68. Član 69.	Član 71. Član 96.	Član 31.	Član 97. Član 100. Član 103. Član 105.	Član 71. Član 84. Članovi 94.–97.
Član 58.	Član 53.	Članovi 99.–100.	Članovi 32.–35.	Članovi 31.–33.	Članovi 99.–100.
		Član 103.	Član 105.	Član 121.	Član 103.
				Članovi 32.–33.	
Član 59.	Član 54.	Članovi 101.–102.	Član 73. Član 35.	Članovi 101.–102.	
				Član 103.	
		Član 104.			Član 104.

ZAKONI / STATUTI

* korišteni u prethodnoj tabeli

Kanton Sarajevo – Prečišćeni tekst Zakona o lokalnoj samoupravi obuhvata: Zakon o lokalnoj samoupravi ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 19/97) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/00)

Grad Sarajevo – Prečišćeni tekst Statuta Grada Sarajeva obuhvaća: Statut Grada Sarajeva ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 12/98), Izmjene i dopune Statuta Grada Sarajeva ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/98), Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Grada Sarajeva ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 25/05) i Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Grada Sarajeva ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/08 i 32/08)

Općina Stari Grad – Statut Općine Stari Grad Sarajevo – Prečišćeni tekst («Službene novine Kantona Sarajevo» broj 42/12), Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Općine Stari Grad Sarajevo («Službene novine Kantona Sarajevo», broj 11/13)

Općina Centar – Prečišćeni tekst Statuta Općine Centar Sarajevo obuhvata: Statut Općine Centar Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 10/02), Amandman I na Statut Općine Centar Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 2/04), Amandmani II-VII na Statut Općine Centar Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo" broj 13/04) i Ispravka Amandmana II-VIII na Statut Općine Centar Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 17/04)

Općina Novo Sarajevo – Na osnovu poglavlja VI člana 2. i 4. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», br. 1/94 i 13/97), člana 36. Ustava Kantona Sarajevo («Službene

novine Kantona Sarajevo», br.1/96, 2/96, 39/96, 16/97 i 14/00) i člana 13. stav 2. alineja 1. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», broj: 49/06), Općinsko vijeće Općine Novo Sarajevo, na 23. sjednici održanoj 6. decembra 2010. godine, donijelo je STATUT OPĆINE NOVO SARAJEVO

Općina Novi Grad – Prečišćeni tekst Statuta Općine Novi Grad Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 9/98, 16/99, 12/00, 5/01, 8/01, 13/01 – Prečišćeni tekst, 14/04, 33/05, 18/09 i 16/08)

Ilidža - Na osnovu člana 2. Odluke o izmjeni Statuta općine Ilidža („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 24/10) i člana 95. Poslovnika o radu Općinskog vijeća Ilidža – prečišćeni tekst („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 4/99), Komisija za Statut i propise Općinskog vijeća Ilidža na sjednici održanoj dana 23.11.2010.godine, utvrdila je Prečišćeni tekst Statuta općine Ilidža

Trnovo - Na osnovu člana 13. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine», broj 49/06) i člana 97. Statuta Općine Trnovo (« Službene novine Kantona Sarajevo» broj 25/05) usvojen Statut Općine Trnovo

Ilijaš – Prečišćeni tekst Statuta općine Ilijaš, obuhvata: - Statut općine Ilijaš («Službene novine Kantona Sarajevo», broj 7/98) - Odluku o izmjenama i dopunama Statuta općine Ilijaš («Službene novine Kantona Sarajevo», broj 9/01) - Odluku o izmjeni Statuta općine Ilijaš («Službene novine Kantona Sarajevo», broj 17/04) - Odluku o izmjeni Statuta općine Ilijaš

(«Službene novine Kantona Sarajevo», broj 14/08) - Odluku o izmjenama i dopunama Statuta općine Ilijaš ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:14/09)

Vogošća – Prečišćeni tekst Statuta Općine Vogošća obuhvata: Statut Općine Vogošća – Novi prečišćeni tekst («Službene novine Kantona Sarajevo», broj: 3/09); Odluku o izmjenama Statuta Općine Vogošća («Službene novine Kantona Sarajevo», broj: 52/12); Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Općine Vogošća («Službene novine Kantona Sarajevo», broj: 28/13)

Hadžići – Na osnovu člana VI (2). Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, člana 13. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine», broj 49/06) i člana 32. Statuta Općine Hadžići – prečišćeni tekst („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 29/05) , Općinsko vijeće Hadžići, na 7. sjednici održanoj dana 30. 4. 2009. godine, usvojilo je STATUT OPĆINE HADŽIĆI

POJMOVI IZ ZAKONA O PROSTORNOM UREĐENJU KANTONA SARAJEVO

Centar za pružanje usluga iz oblasti prostornog uređenja i građenja – obavlja poslove informisanja i pribavljanja saglasnosti, uvjerenja i drugih akata po službenoj dužnosti u postupcima iz oblasti prostornog uređenja i građenja, a formira ga nadležni organ.

Dogradnjom se smatra svako proširenje postojeće građevine, ne više od 50%, kojim se zauzima zemljište ili prostor u odnosu na tu građevinu, ako dograđeni dio čini građevinsku i funkcionalnu cjelinu s građevinom uz koju se dograđuje.

Gradilištem se smatra zemljište, uključujući i privremeno zauzeto zemljište, kao i zemljište potrebno za omogućavanje primjene odgovarajuće tehnologije građenja, zajedno s objektom koji se gradi.

Građenje podrazumijeva bilo koje zahvate u prostoru i svako drugo privremeno ili trajno djelovanje ljudi kojim se uređuje ili mijenja stanje u prostoru, a obuhvata izvođenje

pripremnih radova, građevinskih radova (uključujući građevinsko-zanatske radove), ugradnju i montažu opreme te druge zahvate u prostoru. Građenjem se smatraju i radovi rekonstrukcije, dogradnje, nadogradnje, promjene namjene, sanacije, revitalizacije, konzervacije, izgradnje privremenih građevina i uklanjanje građevina.

Građevinom se smatra građevinski objekat trajno povezan s tlom koji se sastoji od građevinskog sklopa i ugrađene opreme, koji u okviru tehnološkog i procesa zajedno čine tehnološku cjelinu, kao i samostalno postrojenje trajno povezano s tlom.

Građevinsko zemljište je neizgrađeno i izgrađeno zemljište namijenjeno za izgradnju objekata u skladu s odredbama ovog zakona, a koje se nalazi van zona gradskog građevinskog zemljišta, i gradsko građevinsko zemljište u gradovima i naseljima gradskog karaktera, koje je planovima za prostorno uređenje i urbanističkim planovima namijenjeno za izgradnju, a obuhvata izgrađeno i neizgrađeno zemljište

Javne površine su zemljišne ili vodene površine koje su planskim dokumentima, ili na osnovu planskih dokumenata, određene numerički i

grafički ili samo grafički, a namijenjene su za obavljanje javnih funkcija djelatnosti i aktivnosti koje su kao takve dostupne neodređenom broju fizičkih ili pravnih lica.

Komunalna infrastruktura podrazumijeva objekte i uređaje kojima se obavljaju komunalne djelatnosti, uključujući komunalne djelatnosti individualne i zajedničke komunalne potrošnje.

Koncept podrazumijeva "gabarit" objekta, osnovnu masu volumena, siluetu ili skulptoralni lik objekta. To dalje podrazumijeva nekoliko dominantnih uslova: karaktera objekta, kvantuma prostora, konkretnih uslova lokacije, principa prostornog uobličavanja i idejne prostorne koncepcije rješenja problema, te same namjene prostora

Održivi razvoj podrazumijeva korištenje prostora uz očuvanje okoliša, prirode i trajnog korištenja prirodnih dobara te zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa i drugih prirodnih vrijednosti, zadovoljava potrebe sadašnjih generacija, bez ugrožavanja jednakih mogućnosti za zadovoljavanje potreba budućih generacija.

Pripremi građevinski radovi su radovi na pripremi gradilišta, odnosno radnje vezane za postavljanje ograde, izvođenje radova i građenje pomoćnih građevina privremenog karaktera koji se izvode za potrebe organizovanja gradilišta i primjene odgovarajuće tehnologije građenja, pripremu odgovarajućeg prostora za skladištenje građevinskog materijala te organizovanje saobraćajne komunikacije unutar gradilišta i pristupnih puteva, izrada gradilišnih instalacija i njihovih priključaka.

Privremena građevina je građevina montažno-demontažne izvedbe postavljena privremeno na određenoj lokaciji za potrebe gradilišta i za primjenu odgovarajuće tehnologije građenja. Privremenom građevinom smatra se i građevinski objekat izgrađen ili postavljen u svrhu organiziranja sajmova, javnih manifestacija te radovi kojima se privremeno zauzima prostor i mijenjaju uslovi korištenja istog (istraživanje, eksploatacija mineralnih sirovina, šljunka, voda itd.).

Promjenom namjene građevine smatra se promjena stambenog u poslovni prostor, odnosno poslovnog u stambeni, kao i promjena djelatnosti u poslovnom prostoru, ako takva promjena ne uslovljava izmjenu konstruktivnih elemenata građevine ili bitno mijenja uslove korištenja te građevine, okolnih građevina i prostora, odvijanja saobraćaja i uslove očuvanja okoliša.

Prostor je skup prirodnih i izgrađenih struktura na površini, iznad ili ispod površine zemlje i vode dokle dopiru neposredni uticaji ljudske djelatnosti.

Prostorno uređenje podrazumijeva razvoj i unapređenje prirodnog i izgrađenog prostora kao rezultat ljudskih aktivnosti.

Prostorno planiranje – institucionalni i tehnički oblik za upravljanje prostornom dimenzijom održivosti, kojom se, na osnovu procjene razvojnih mogućnosti u okviru zadržavanja posebnosti prostora, zahtijeva zaštite prostora i očuvanja kvaliteta okoliša, određuju namjene prostora, uslovi za razvoj djelatnosti i njihov razmještaj u prostoru, uslovi za poboljšanje i urbanu sanaciju izgrađenih područja, te uslovi za ostvarivanje planiranih zahvata u prostoru.

Planski dokument je podzakonski akt kojim se određuju: svrsishodno organiziranje, korištenje i namjena zemljišta, te mjere i smjernice za zaštitu prostora;

Prostorni plan je razvojni planski dokument koji određuje dugoročne ciljeve i mjere prostornog razvoja u skladu s planiranim ukupnim privrednim, društvenim i historijskim razvojem prostora koji se tretira.

Prostorni plan Kantona preuzima, usklađuje se, razrađuje i dopunjava planska opredjeljenja iz Prostornog plana Federacije BiH koja se odnose na prostor Kantona. Uz potpuno uvažavanje prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti, Prostorni plan Kantona utvrđuje osnovna načela planskog uređenja prostora, ciljeve prostornog razvoja, te zaštitu, korištenje i namjenu prostora.

Prostorni plan područja posebnih obilježja Kantona donosi se za područja od posebnog

značaja za Kanton, ako se ta obaveza utvrdi Prostornim planom Kantona ili posebnom odlukom Skupštine Kantona Sarajevo (područja koja imaju izrazit prirodni i kulturno-historijski značaj; slivno područje hidroakumulacija za potrebe vodosnabdijevanja; područje zaštite i/ili eksploatacije mineralnih sirovina, izvorišta mineralnih, termomineralnih i pitkih voda; područja za potrebe održavanja sportskih manifestacija, rekreativne površine i banjska lječilišta).

Prostorni razvoj podrazumijeva razvoj i unapređivanje prirodnog i izgrađenog prostora kao rezultat ljudskih aktivnosti.

Prostorni sistem je sistem fizičkih struktura koje su nastale kao rezultat prostornog razmještaja i organizacije privrednih, društvenih i drugih djelatnosti.

Prostorna cjelina ili prostorni obuhvat je prostorno i funkcionalno objedinjeni prostor koji je izgrađen ili je planskim aktom predviđen za izgradnju.

Regulacioni plan donosi se za pretežno izgrađena urbana područja na osnovu urbanističkog plana, kao i za područja od općeg interesa za razvoj privrede ili izgradnju objekata društvene infrastrukture na osnovu urbanističkog plana ili dokumenta višeg reda, pri čemu je nužno detaljno definisati uslove projektovanja i izgradnje novih objekata, kao i rekonstrukciju postojećih.

Strateška procjena uticaja na okoliš je sistematski proces vrednovanja okolinskih posljedica predloženih planova, programa ili strategija kako bi se još u ranoj fazi donošenja odluka uz ekonomska i društvena uključila i okolinska razmatranja.

Tekuće održavanje građevine podrazumijeva radove koji ne utiču na konstrukciju građevine, zaštitu okoline, namjenu, promjenu dimenzija i vanjskog izgleda (manji popravci, malterisanje, bojenje fasade i njihovo dovođenje u prvobitno stanje, zamjena i bojenje građevinske stolarije, ustakljivanje postojećih otvora, izrada pokrova i manjih dijelova krovne konstrukcije, zidanje pregradnih zidova, zamjena i opravka oštećenih in-

stalacija, zidanje porušenih dimnjaka i sl.) odnosno kojima se ne mijenjaju uslovi utvrđeni urbanističkom saglasnosti i odobrenjem za građenje.

Urbana oprema (mobilijar) su objekti, oprema i uređaji koji služe za trajno uređenje naselja,

odnosno građevina i javnih površina u naseljima, ili se privremeno u skladu s elaboratima, propisima i aktima kojima se odobrava njihovo postavljanje na javnim površinama koje nisu privedene namjeni utvrđenoj planskim dokumentom. U urbanu opremu spadaju: komunalni objekti i uređaji u općoj upotrebi (javni satovi, telefonske govornice, fontane, skulpture, spomenici, planovi grada, javni nužnici, poštanski sandučići, klupe, žardinjere, korpe za smeće i dr.), javna rasvjeta, reklame, natpisi, panoi, izlozi, ograde, ljetnje bašte, tende, rashladni uređaji, montažni objekti tipa "kiosk" u kojima se privremeno obavlja poslovna djelatnost, tezge za prodaju štampe, knjiga, cvijeća, ukrasnih predmeta i sl., stajališta javnog prevoza i dr.

Urbanistički planovi se donose za urbana područja, a granice područja za koje se izrađuju definišu se Prostornim planom Kantona. Urbanistički planovi donose se za: urbano područje Grada Sarajeva (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća, urbano područje Ilijaša, urbano područje Hadžića i urbano područje Trnova).

Urbanistički projekat definiše idejna urbanistička i arhitektonska rješenja planiranog objekta, odnosno arhitektonsko-urbanističkog kompleksa s detaljnim uslovima za projektovanje i građenje novih objekata, kao i rekonstrukciju postojećih.

Zaštićene prirodne vrijednosti obuhvataju zaštićena područja, zaštićene biljne i životinjske vrste i podvrste i gljive, te zaštićene minerale i fosile i upisane u Registar zaštićenih prirodnih vrijednosti u skladu s propisima kojima se reguliše oblast zaštite prirode.

Zaštita okoliša podrazumijeva sve odgovarajuće aktivnosti i mjere koje imaju za cilj prevenciju od opasnosti, štete ili zagađivanja okoliša, reduciranje ili odstranjivanje štete koja je nastala i povrat na stanje prije izazvane štete.

Zaštita prostora podrazumijeva uređenje prostora i korištenje prirodnih dobara na osnovu dokumenata prostornog uređenja, planova upravljanja, usklađenim sa strategijama zaštite prirode te uslovima i mjerama zaštite prirode određenim u cilju očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti.

Zaštitni pojas i zaštitna zona su površine zemljišta, vodne površine ili zračni prostori koji su

definisani planskim dokumentima ili na osnovu planskih dokumenata numerički i grafički i namijenjeni su za zaštitu života i zdravlja ljudi, sigurnost i funkciju građevina, površina ili prostora, u skladu s odredbama zakona i posebnih propisa donesenih na osnovu tih zakona, u skladu sa stručnim pravilima koja se primjenjuju u odgovarajućoj oblasti.

Zelene i rekreacione površine podrazumijevaju: javne zelene površine (park-šume, parkovi, drvoredi, skverovi, travnjaci, zelenilo uz saobraćajnice i sl.); zelene zone, odnosno pojasevi, koji imaju različite rekreacione i zaštitne namjene; zelene površine stambenih, odnosno urbanih cjelina; zelene površine posebne namjene (grobља, botanički i zoološki vrtovi i sl.); površine za rekreaciju i masovni sport na otvorenom prostoru (igrališta, izletišta, šetališta, sportski tereni, kupališta, vježbališta, strelišta, kros i trim staze i sl.); zelene površine uz obale rijeka i jezera.

Zoning plan je detaljni planski dokument koji se donosi za područja unutar granica urbanističkog plana rezervisana za budući razvoj ili područja posebne namjene u granici urbanističkog plana, kao i za urbana područja izvan granica urbanističkog plana utvrđena prostornim planovima. Granice područja za koje se izrađuje zoning plan definišu se razvojnim planskim dokumentima.

JAVNI UVID

Učestvovanje u procesu donošenja planskih dokumenata

ČLAN 37. ZAKONA O PROSTORNOM UREĐENJU KS-A

(Daje osnovne smjernice za organizovanje javnog uvida i javne rasprave i definiše obaveze upravnih organa izvršne vlasti)

1. put

8 dana prije početka javnog uvida

2. i 3. put

2 dana uzastopno neposredno pred početak javnog uvida

Uvid u plansku dokumentaciju

Nadležnost KS

Ne manje od 60 dana, ni više od 90 dana

Nadležnost Grada i Općine

Do 30 dana

Ko?

Stručna lica = osobe koje mogu dati predređena objašnjenja

Za koga?

Prvenstveno je namijenjeno vlasnicima zemljišta i zakonitim korisnicima prostora u području obuhvaćenom planom,

Skraćeni nacrt službeno dostavlja ostalim zainteresovanim stranama kao sudionicama planiranja.

! OBAVEZNO JE ORGANIZOVANJE JAVNIH SKUPOVA S RASPRAVOM O NACRTU DETALJNOG PLANA U SVAKOJ MZ (ILI DIJELU MZ) KOJA JE OBUHVAĆENA PLANOM

Oglas u sredstvima javnog informisanja (najmanje 3 puta)

Javni uvid

Gdje?

Prostorije Mjesne Zajednice, Općine koja je nosilac pripreme planskog dokumenta; mogu poslužiti i prostorije u kojima se održavaju sjednice skupštine KS-a, Gradskog ili Oopćinskog vijeća ili Mjesnih Zajednica

Planski dokument u elektronskoj formi mora biti postavljen i na web stranici nosioca pripreme

Izlaganje planskog dokumenta

Organizacija javnog uvida i rasprava te prateća tehnička pitanja su obaveza i odgovornost nosioca pripreme.

